

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain ja poliisilain 5 luvun 10 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annettua lakia ja poliisilakia. Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain muutokset koskevat eräitä salaisia tiedonhankintakeinoja ja niiden käytön edellytyksiä. Poliisilain muutos olisi tekninen.

Salaisena tiedonhankintakeinona toteutettavan televalvonnan lupaa ei enää jatkossa lähtökohdaisesti rajoitettaisi vain tiettyihin luvan hakemisen hetkellä tiedossa oleviin teleosoitteisiin tai telepäätelaitteisiin.

Peitelty tiedonhankinta ehdotetaan mahdollistettavaksi tietoverkossa tehtynä ennalta estettäessä Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvaa rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman yhtä aikaa pakkokeinolain ja poliisilain 1.10.2023 voimaan tulevien vastaavien muutosten kanssa, kuitenkin viimeistään 1.1.2024.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
2.1 Yleistä	4
2.2 Salaiset tiedonhankintakeinot rikoksen estämiseksi	6
3 Tavoitteet	11
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	12
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	12
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	12
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	12
4.2.2 Muut ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset	12
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	13
6 Lausuntopalaute.....	13
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	18
7.1 Laki rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa.....	18
7.2 Poliisilaki	21
8 Lakia alemman asteinen sääntely	21
9 Voimaantulo	21
10 Toimeenpano ja seuranta	21
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	21
11.1 Salaiset tiedonhankintakeinot.....	22
11.1.1 Televalvonta.....	23
11.1.2 Peitelty tiedonhankinta.....	24
LAKIEHDOTUKSET	26
Laki rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta	26
Laki poliisilain 5 luvun 10 §:n muuttamisesta	29
LIITE	30
RINNAKKAISTEKSTIT	30
Laki rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta	30
Laki poliisilain 5 luvun 10 §:n muuttamisesta	37

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Laki rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa (108/2018, jäljempänä *Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalaki*) tuli voimaan 1.4.2018.

Oikeusministeriö asetti heinäkuussa 2020 työryhmän, jonka tehtävänä oli tarkastella pakkokeinolain (806/2011) muutostarpeita ja valmistella tarvittavat lainsäädäntömuutokset (OM058:00/2020). Työryhmän toimikausi päättyi 31.12.2021. Työryhmässä ehdotettiin tehtäväksi useita muutoksia muun muassa pakkokeinolain 10 lukuun. Työryhmän esitykseen perustuva hallituksen esitys laeiksi pakkokeinolain ja esitutkintalain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi annettiin eduskunnalle lokakuussa 2022 (HE 217/2022 vp). Eduskunta hyväksyi esityksen helmikuussa 2023. Pakkokeinolain muutokset tulevat voimaan 1.10.2023 (laki 452/2023).

Poliisilain (872/2011) salaisia tiedonhankintakeinoja koskevaan 5 lukuun ehdotettiin tehtäväksi pakkokeinolain 10 luvun muutoksia vastaavat muutokset eduskunnalle marraskuussa 2022 annetulla hallituksen esityksellä laiksi poliisilain muuttamisesta (HE 275/2022 vp). Eduskunta hyväksyi esityksen helmikuussa 2023. Poliisilain muutokset tulevat voimaan 1.10.2023 (laki 492/2023).

Salaisia tiedonhankintakeinoja koskeva Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 3 luku perustuu olennaisilta osiltaan pakkokeinolain 10 luvun salaisia pakkokeinoja koskeviin säännöksiin. Salaisia tiedonhankintakeinoja voidaan käyttää pääasiassa samojen edellytysten perusteella rikosten estämiseen kuin niitä voidaan käyttää pakkokeinolain 10 luvun perusteella rikosten selvittämiseen. Rajavartiolaitos voi käyttää salaisia tiedonhankintakeinoja tietyissä tapauksissa myös vaaran torjumiseen.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 25 kohdan mukaan maakunta päättää teon rangaistavaksi säättämisestä ja rangaistuksen määrästä maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvissa asioissa. Rajavartiolaitos tutkii Ahvenanmaalla sellaisia rikoksia, joiden kriminalisointi sisältyy säädöksiin, jotka kuuluvat valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Rajavartiolaitoksen tehtävistä Ahvenanmaan maakunnassa annetun tasavallan presidentin asetuksen (309/2017) perusteella Rajavartiolaitos voi valvoa Ahvenanmaan maakunnan alueella tie- ja vesiliikennettä sekä kalastusta, metsästystä, luonnonsuojelualueita, laivalöytöjä ja niitä koskevien säännösten noudattamista sekä aluksista aiheutuvaa vesien pilaantumista ja merensuojelua. Rajavartiolaitos hoitaa yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 6 §:ssä tarkoitetut tehtävät maakunnassa.

1.2 Valmistelu

Sisäministeriö asetti 1.3.2023 hankkeen Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain muuttamiseksi. Hankkeen ensimmäisessä osassa tehtävänä on valmistella Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain salaista tiedonhankintaa koskevan 3 luvun muutokset niin, että ne vastaavat pääosiltaan hallituksen esityksen HE 217/2022 vp perusteella pakkokeinolain 10 lukuun tehtäviä muutoksia.

Hallituksen esitys on valmisteltu sisäministeriön rajavartio-osastolla virkatyönä. Hallituksen esitysluonnos oli lausuntokierroksella 13.4.–26.5.2023. Sisäministeriö pyysi lausuntoa seura-

vilta tahoilta, joista tähdellä (*) merkityt antoivat lausunnon: Ahvenanmaan maakunnan hallitus*, eduskunnan oikeusasiamies*, Electronic Frontier Finland - Effi ry, Elinkeinoelämän keskusliitto*, Helsingin hovioikeus*, Helsingin käräjäoikeus, Ihmisoikeusliitto, Julkiset Oikeusavustajat ry, Juristiliitto - Juristförbundet (rek. Suomen Lakimiesliitto - Finlands Juristförbund ry)*, Keskusrikospoliisi*, liikenne- ja viestintäministeriö*, liikenne- ja viestintävirasto*, Maanpuolustuksen Henkilökuntaliitto MPHL ry, oikeusministeriö*, Oikeuspoliittinen yhdistys Demla ry, Poliisihallitus*, Poliisin ja Rajan henkilöstö JHL ry, puolustusministeriö*, puolustusvoimien pääesikunta, Päälystöliitto ry*, Rajaturvallisuusunioni ry*, sisäministeriön poliisi-osasto*, Suojelupoliisi*, Suomen Asianajajaliitto*, Suomen Konepäälystöliitto SKL ry, Suomen Poliisijärjestöjen liitto, Suomen Syyttäjäyhdistys ry*, Suomen tuomariliitto ry, Suomen Yrittäjät*, Syyttäjälaitos*, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry*, Tietosuojavaltuutetun toimisto*, Tulli*, Tuomioistuinvirasto, ulkoministeriö*, Upseeriliitto ry, valtioneuvoston oikeuskansleri* ja valtiovarainministeriö*. Rajavartiolaitoksen hallintoyksiköistä lausunnon antoivat Lapin rajavartiosto, Länsi-Suomen merivartiosto, Raja- ja merivartiokoulu ja Suomenlahden merivartiosto. Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ja lausuntotiivistelmä ovat saatavilla sisäministeriön verkkosivustolta osoitteessa <https://intermin.fi/hankkeet> tunnuksetta [SM046:00/2022](#). Lausuntojen sisältöä käsitellään esityksen kohdassa 6.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Yleistä

Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 3 §:n 1 momentin mukaan Rajavartiolaitos suorittaa toimenpiteitä rikosten estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi itsenäisesti tai yhdessä muun viranomaisen kanssa noudattaen mitä tässä laissa tai muualla laissa säädetään. Rajavartiolaitos on esitutkintalaisia (805/2011) tarkoitettu esitutkintaviranomainen. Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvista rikoksista säädetään Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 4 §:ssä. Lain 5 §:n mukaan Rajavartiolaitos voi toisen esitutkintaviranomaisen pyynnöstä suorittaa esitutkinnan muussakin kuin 4 §:ssä tarkoitetussa asiassa, jos se liittyy Rajavartiolaitoksen aloittamaan esitutkintaan ja sitä koskeva syyte voitaisiin käsitellä tuomioistuimessa yhdessä Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvaa rikosta koskevan syytteen kanssa.

Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan painopisteenä on ihmisten rajanylittämiseen liittyvä rikollisuuden torjunta, joista esimerkkeinä ovat laittoman maahantulon järjestäminen, valtionrajarikokset, matkustusasiakirjoihin liittyvät väärennysrikokset, törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen liittyvät ihmiskaupparikokset, alueloukkaukset sekä kätkemisrikokset. Lisäksi Rajavartiolaitos on toimivaltainen estämään ja selvittämään muun muassa tiettyjä luonnonvararikoksia, merellisiä ympäristörikoksia sekä vesiliikenne rikoksia.

Rajavartiolaitoksen rikostorjunnassa sovelletaan rajavartiolaissa (578/2005) säädettyjä yleisiä periaatteita, erityisesti perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien kunnioittamista (11 §), suhteellisuusperiaatetta (7 §), vähimmän haitan periaatetta (7 a §), tarkoitussidonnaisuuden periaatetta (7 b §) sekä mahdollisuutta siirtää toimenpidettä tai luopua siitä (9 §).

Perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittamista koskevan rajavartiolain 11 §:n mukaan rajavartiomiehen on kunnioitettava perusoikeuksia ja ihmisoikeuksia sekä toimivaltuuksia käyttäessään valittava perusteltavissa olevista vaihtoehdoista se, joka parhaiten edistää näiden oikeuksien toteutumista. Suhteellisuusperiaatetta koskevan rajavartiolain 7 §:n mukaan toimenpiteiden on oltava puolustettavia suhteessa tehtävän tärkeyteen, vaarallisuuteen ja kiireellisyyteen, tavoiteltavaan päämäärään, toimenpiteen kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen, ikään, terveyteen

ja muihin vastaaviin häneen liittyviin seikkoihin sekä muihin tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin nähden. Käytettävien keinojen ja niiden aiheuttamien haittojen tulee olla järkevässä suhteessa tavoiteltuun päämäärään. Suhteellisuusperiaate ilmenee myös rajavartiolain 9 §:stä, jonka mukaan rajavartiomiehellä on oikeus luopua toimenpiteestä, jos sen loppuun saattaminen voisi johtaa kohtuuttomiin seurauksiin tavoiteltavaan tulokseen nähden.

Vähimmän haitan periaatetta koskevan rajavartiolain 7 a §:n mukaan kenenkään oikeuksiin ei saa puuttua enempää eikä kenellekään saa aiheuttaa suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi. Tarkoitussidonnaisuuden periaatetta koskevan 7 b §:n mukaan toimivaltuutta saa käyttää vain säädettyyn tarkoitukseen.

Perusoikeudet eivät yleensä ole ehdottomia, vaikka perusoikeussäännös olisi kirjoitettu oikeuden turvaavaan muotoon ja vaikka säännös ei sisältäisikään sääntelyvarausta tai muuta lakiviitasta. Tällöin kysymys perusoikeuden rajoittamisesta ratkaistaan perusoikeuksien rajoittamista koskevien yleisten oppien mukaisesti. Perustuslakivaliokunta on johtanut perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudesta ja oikeuksien luonteesta perustuslaissa turvattuina oikeuksina joitakin yleisiä perusoikeuksien rajoittamista koskevia vaatimuksia (PeVM 25/1994 vp, s. 4–5). Näitä ovat vaatimukset:

1. lailla säätämisestä
2. lain täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta
3. rajoituksen hyväksyttävyydestä
4. rajoituksen suhteellisuudesta
5. perusoikeuden ydinalueen koskemattomuudesta
6. oikeusturvajärjestelyjen riittävydestä ja
7. ihmisoikeusvelvoitteiden noudattamisesta.

Yleisten rajoitusedellytysten mukaan Rajavartiolaitoksen toimenpiteen kohteena olevan henkilön perusoikeuksiin kohdistuvat rajoitukset eivät saa olla ristiriidassa Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa. Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Merkityksellinen on erityisesti yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi (Euroopan ihmisoikeussopimus, EIS; SopS 18 ja 19/1990; sellaisena kuin se on myöhemmin muutettuna SopS 71 ja 72/1994, SopS 85 ja 86/1998, SopS 8 ja 9/2005, SopS 6 ja 7/2005 sekä SopS 50 ja 51/2010). Lisäksi merkitystä on erityisesti kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevalla kansainvälisellä yleissopimuksella (SopS 7 ja 8/1976; KP-sopimus).

Euroopan ihmisoikeussopimuksen kannalta erityisen merkityksellisiä artikloita tässä esityksessä tehtävän tarkastelun kannalta on sopimuksen 5 artikla oikeudesta vapauteen ja turvallisuuteen sekä 8 artikla oikeudesta nauttia yksityis- ja perhe-elämän kunnioitusta, 10 artikla sananvapaudesta ja 13 artikla oikeudesta tehokkaaseen oikeussuojakeinoon. KP-sopimuksen kannalta merkityksellisiä määräyksiä ovat tehokkaita oikeussuojakeinoja koskeva 2 artikla, oikeutta vapauteen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen koskeva 9 artikla ja yksityiselämän, perheen, kodin tai kirjeenvaihdon suoja koskeva 17 artikla.

2.2 Salaiset tiedonhankintakeinot rikoksen estämiseksi

Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 2 §:n 2 kohdan mukaan rikoksen estämisellä tarkoitetaan toimenpiteitä, joiden tavoitteena on estää rikos, sen yritys tai valmistelu, kun henkilön toiminnasta tehtyjen havaintojen tai siitä muuten saatujen tietojen vuoksi voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, taikka keskeyttää jo aloitetun rikoksen tekeminen tai rajoittaa siitä välittömästi aiheutuvaa vahinkoa tai vaaraa. Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen estämisestä on kysymys silloin, kun teko kyetään estämään ennen kuin tunnusmerkistön mukaiseen täytäntöönpanotoimeen on ryhdytty. Myös rangaistavan yrityksen estäminen mainitaan nimenomaisesti. Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen valmistelun estämisellä tarkoitetaan rangaistavan teon valmistelua, vaikka itse valmistelua ei ole kriminalisoitu. Lisäksi valmistelun estämiseen kuuluu myös rangaistavan valmistelun estäminen. (HE 41/2017 vp, s. 20).

Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 3 luvussa säädetään televalvonnan, tukiasematietojen hankkimisen, suunnitelmallisen tarkkailun, peitellyn tiedonhankinnan, teknisen tarkkailun (tekninen kuuntelu, tekninen katselu, tekninen seuranta ja tekninen laitetarkkailu), teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimisen, tietolähdetoiminnan ja valvotun läpilaskun käyttämisestä Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen estämiseen taikka vaaran torjumiseen. Näitä tiedonhankintakeinoja voidaan käyttää salassa niiden kohteilta.

Rajavartiolaitoksella ei ole oikeutta telekuunteluun, tietojen hankkimiseen telekuuntelun sijasta, peittotoimintaan, valeostoon ja tietolähteen ohjattuun käyttöön rikoksen estämiseksi tai vaaran torjumiseksi.

Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 14 §:n 1 momentin mukaan salaisen tiedonhankintakeinon yleisenä edellytyksenä on, että sillä voidaan olettaa saatavan Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen estämiseksi tai vaaran torjumiseksi tarvittavia tietoja. Salaisien tiedonhankintakeinojen käytön erityisinä edellytyksinä ovat ne yksilöidyt rikokset, joiden estämiseksi kutakin keinoa voidaan käyttää. Lisäksi Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 14 §:n 2 momentin mukaan suunnitelmallista tarkkailua, teknistä kuuntelua, teknistä katselua, henkilön teknistä seurantaa, teknistä laitetarkkailua ja valvottua läpilaskua saadaan käyttää vain, jos niillä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen estämiselle. Kyseisillä menetelmillä voidaan puuttua perus- ja ihmisoikeuksiin siinä määrin, että niiden käytölle on ollut perusteltua asettaa tällainen edellytys.

Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 7 §:n nojalla Rajavartiolaitoksen on ilmoitettava poliisille rikoksen estämiseen ja selvittämiseen liittyvän toiminnan aloittamisesta sekä siihen liittyvien Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalaissa ja pakkokeinolaissa tarkoitettujen salaisien tiedonhankintakeinojen ja salaisten pakkokeinojen käyttämisestä. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvista rikoksista ja ilmoituksen käytännön toteutuksesta sovitaan Rajavartiolaitoksen ja poliisin välisessä yhteistoiminnassa.

16 § Televalvonta ja sen edellytykset

Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 16 §:n 2 momentin nojalla Rajavartiolaitokselle voidaan sen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen estämiseksi antaa lupa kohdistaa televalvontaa henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos henkilön lausumien tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen, törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen ja siihen liittyvään ihmiskaupparikokseen tai törkeään metsästysrikokseen.

Pykälän 1 momentin mukaan televalvonnalla tarkoitetaan laissa tunnistamistietojen hankkimista viestistä, joka on lähetetty tietoyhteiskuntakaareissa (917/2014) tarkoitettuun yleiseen viestintäverkkoon tai siihen liitettyyn viestintäverkkoon kytketystä teleosoitteesta tai telepääte-laitteesta taikka vastaanotettu tällaiseen osoitteeseen tai laitteeseen, sekä teleosoitteen tai tele-päätelaitteen sijaintitiedon hankkimista taikka osoitteen tai laitteen käytön tilapäistä estämistä. Tunnistamistiedolla tarkoitetaan tietoyhteiskuntakaaren 3 §:n 40 kohdassa tarkoitettua oikeus-tai luonnolliseen henkilöön yhdistettävissä olevaa tietoa, jota käsitellään viestien välittämiseksi. Tietoyhteiskuntakaaren nimike on muutettu lailla 68/2018 sähköisen viestinnän palveluista an-netuksi laiksi.

Sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa tunnistamistietojen käsite on korvattu termillä välitystiedot. Hallituksen esityksen HE 221/2013 vp perustelujen mukaan välitystieto vastaa sisällöllisesti tunnistamistiedon määritelmää, mutta vastaa paremmin haettua sisältöä. Termi tunnistamistieto sekoitetaan yleiskielessä usein erilaisiin tunnistautumiseen liittyviin palvelui-hin. Tunnistamistiedon määritelmästä ei ole myöskään ilmennyt riittävän selvästi se, että tilaa-jaan tai käyttäjään yhdistettävissä oleva tieto on tullut kerätä viestinnän välittämisen yhteydessä, jotta sitä voidaan pitää tunnistamistietona (HE 221/2013 vp, s. 95). Tästä syystä Rajavartiolai-toksen rikostorjuntalaissa olisi perusteltua korvata termi tunnistamistieto termillä välitystieto, vastaavasti kuin 1.10.2023 voimaan tulevissa pakkokeinolain ja poliisilain muutoksissa.

Termillä välitystieto olisi kuitenkin osaksi erilainen merkitys Rajavartiolaitoksen rikostorjunta-laissa verrattuna sähköisen viestinnän palveluista annettuun lakiin. Tämän vuoksi Rajavartio-laitoksen rikostorjuntalaissa termiä tarkennettaisiin toteamalla, että kysymys on välitystiedoista nimenomaan Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalaissa tarkoitettussa merkityksessä. Valittu määri-telmä vastaa pakkokeinolain ja poliisilain vastaavien määritelmien muutoksia.

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 36 kohdan mukaan viestinnän välittäjällä tarkoitetaan teleyritystä, yhteisötilaajaa ja sellaista muuta tahoa, joka välittää sähköistä viestin-tää muutoin kuin henkilökohtaisiin tai niihin verrattaviin tavanomaisiin yksityisiin tarkoituksiin. Televalvonnan voidaan katsoa kohdistuvan nimenomaan viestinnän välittäjän hallussa olevien välitystietojen hankintaan. Jos välitystiedot hankitaan muualta kuin viestinnän välittäjän hal-lusta, kyse ei ole televalvonnalla hankittavasta tiedosta. Tämän vuoksi on perusteltua täsmentää televalvonnan määritelmää viittaamalla siinä sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 36 kohdan määritelmään. Kysymys on televalvonnan määritelmän tarkentamisesta myös suhteessa pakkokeinolain 7 luvun 4 §:n mukaisiin takavarikoimis- ja jäljentämiskieltoihin.

Viestintään ja sijaintitietoihin liittyvien Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain käsitteiden laa-jempi kokonaistarkastelu on aiheellista tehdä siinä yhteydessä, kun käsitteitä mahdollisesti poh-ditaan laajemmin esimerkiksi sähköisen viestinnän tietosuoja-asetukseen liittyen.

18 § Televalvonnasta päättäminen

Pykälän 1 momentin mukaan tuomioistuimien päätää 16 §:n 2 momentissa sekä 17 §:ssä tarkoite-tusta televalvonnasta pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta. Pykälän 2 momen-tin mukaan jos 1 momentissa tarkoitettu televalvontaa koskeva asia ei siedä viivytystä, pidättä-miseen oikeutettu virkamies saa päätää televalvonnasta siihen asti, kunnes tuomioistuimien rat-kaissut luvan myöntämistä koskevan vaatimuksen. Asia on saatettava tuomioistuimen ratkais-tavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua televalvonnan käy-tön aloittamisesta.

Pykälän 3 momentin mukaan lupa voidaan antaa enintään kuukaudeksi kerrallaan, ja se voi koskea myös luvan antamista edeltänyttä määrättyä aikaa, joka voi olla kuukautta pidempi. Käytännössä on esitetty erilaisia tulkintoja siitä, voidaanko televalvonnalle hakea jatkoa aikaisemman luvan ollessa vielä voimassa, ja jos uusi lupa myönnetään vanhan ollessa vielä voimassa, alkaako jatkoluvan voimassaolo aina päätöshetkestä vai esimerkiksi tätä myöhemmästä vanhan luvan päättymispäivästä. Momenttia tulisi selventää niin, että siitä käy selvästi ilmi luvan voimassaolon alkavan aina luvan antopäivästä. Olennaista on, että luvan myöntämisen edellytykset on arvioitu ja ne ovat olleet olemassa luvan myöntämishetkellä.

Pykälän 4 momentissa säädetään siitä, mitä tietoja televalvontaa koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava. Momentin 6 kohdan mukaan on mainittava toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepäätelaitte. Erilaisten telepäätelaitteiden määrä kasvaa jatkuvasti. Esimerkiksi televalvonnan kohteena olevien liittymien määrät ovat kasvaneet vuositasolla selvästi enemmän kuin niiden kohteena olevien henkilöiden lukumäärä. Nykyinen sääntely lisää tarvetta tehdä samassa asiassa samaa henkilöä koskevia useita peräkkäisiä televalvontavaatimuksia ja -päätöksiä. Nykyisen sääntelyn laite- ja liittymäkohtaisuus aiheuttaa samassa asiassa useita peräkkäisiä televalvontalupien valmistelu- ja käsittelyprosesseja sekä Rajavartiolaitoksessa että tuomioistuimissa.

On perusteltua, että televalvontaa koskeva sääntely muutettaisiin teleosoite- tai telepäätelaitteekohtaisuuden sijaan henkilösidonnaiseksi. Televalvontaa koskevassa luvassa ei enää lueteltaisi erikseen kaikkia niitä telepäätelaitteita tai -osoitteita, joita lupa koskee, vaan tuomioistuin myöntäisi luvan kohdistaa televalvontaa henkilön hallussa olevaan tai hänen olettavasti muuten käyttämäänsä teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen. Muutoksen ansiosta Rajavartiolaitoksen ei tarvitsisi hakea enää erikseen yksittäisiä lupia kullekin henkilön hallussa olevalle tai hänen oletettavasti muuten käyttämälleen sellaiselle teleosoitteelle tai telepäätelaitteelle, joka selviää televalvontaluvan myöntämisen jälkeen. Tuomioistuin päättää ehdotuksen mukaan edelleen henkilöstä, jonka viestintään televalvonnan on tarkoitus kohdistua.

Henkilön käyttämien teleosoitteiden ja -päätelaitteiden yksilöintitietojen selvittäminen jäisi edelleen Rajavartiolaitoksen virkavastuulla selvittäväksi asiaksi. Pidättämiseen oikeutettu virkamies tekisi toimenpiteen kohteena olevista teleosoitteista tai telepäätelaitteista erillisen päätöksen. Siinä tulisi nimenomaisesti perustella, miksi toimenpiteen kohteeksi on valittu juuri kyseessä olevat teleosoitteet tai telepäätelaitteet. Päätös olisi Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 62 §:ssä tarkoitetun laillisuusvalvonnan piirissä.

Päätöksen perusteluvollisuutta ja jälkivalvontaa korostettaisiin myös edellyttämällä salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä ilmoittamista koskevassa 52 §:ssä, että myös televalvontaa koskevassa ilmoituksessa tiedonhankinnan kohteelle olisi yksilöitävä toimenpiteen kohteena olleet teleosoitteet ja telepäätelaitteet. Tällä olisi merkitystä tiedonhankinnan kohteen oikeusturvatakeiden, kuten esimerkiksi kantelun, rikosilmoituksen tai vahingonkorvauskanteen kannalta. Tällä olisi myös merkitystä tuomioistuimen tiedonsaannille, sillä 52 §:n 4 momentin nojalla kohteelle ilmoittamisesta on jatkossakin samalla ilmoitettava kirjallisesti luvan myöntäneelle tuomioistuimelle.

Muutoksen vuoksi on lisäksi perusteltua lisätä televalvonta Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 50 §:ään, joka koskee teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun keskeyttämistä. Perusteltua on, että myös televalvonta tulisi keskeyttää tilanteessa, jossa se kohdistuu muuhun kuin luvan kohteena olevalta henkilöltä lähtöisin oleviin teletietoihin. Lisäksi televalvonnalla saadut tiedot ja niitä koskevat muistiinpanot olisi hävitettävä.

Televalvontalupaa haettaessa ja myönnettäessä henkilö voi kuitenkin olla myös tuntematon. On perusteltua, että tämä käy nimenomaisesti ilmi lain säännöksestä. Tällaisissa tapauksissa olisi edelleen tarvetta sille, että televalvontalupa myönnettäisiin teleosoite- tai telepäätelaittekohtaisesti.

Esityksellä ei muutettaisi teleoperaattoreiden roolia toimenpiteessä, vaan operaattoreiden toiminta asiassa perustuisi jatkossakin viranomaisen päätöksiin.

23 § Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 23 §:n 1 momentin mukaan peiteltyllä tiedonhankinnalla tarkoitetaan tiettyyn henkilöön kohdistuvaa lyhytkestoisessa vuorovaikutuksessa tapahtuvaa tiedonhankintaa, jossa rajavartiomiehen tehtävän salaamiseksi käytetään vääriä, harhauttavia tai peiteltyjä tietoja.

Pykälän 2 momentin nojalla Rajavartiolaitos saa käyttää peiteltyä tiedonhankintaa Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen estämiseksi, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perustella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen tai törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen ja siihen liittyvään ihmiskaupparikokseen. Pykälässä ei ole erityissääntelyä tilanteista, joissa peitelty tiedonhankinta tapahtuisi tietoverkossa.

Digitalisoituvassa yhteiskunnassa toiminta on siirtynyt ja siirtyy kiihtyvällä vauhdilla tietoverkkoihin. Rajavartiolaitoksen tutkimia rikoksia valmistellaan, markkinoidaan ja toteutetaan tietoverkkojen avustuksella. Vaikka rikos olisi toteutunut täysin reaali maailmassa, rikoksista tai niihin liittyvistä teoista keskustellaan runsaasti erilaisilla tietoverkon alustoilla. Estääkseen ja selvittääkseen rikoksia Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan on toimittava aktiivisesti tietoverkoissa, joissa iso osa rikokseen liittyvistä havainnoista tehdään sekä todisteena takavarikoitava aineisto löytyy. Useat Rajavartiolaitoksen tutkittavat rikokset linkittyvät eri maihin tai maanosiin ja rikolliset pitävät toisiinsa yhteyttä tietoverkkoja hyödyntäen. Nimimerkkien takana toimivien tahojen identiteetin selvittäminen edellyttää, että erilaisilla keskustelupalstoilla voidaan suorittaa myös lyhytkestoista peiteltyä tiedonhankintaa käyttäen harhauttavia henkilö- ja muita tietoja. Peiteltyllä tiedonhankinnalla tietoverkossa voitaisiin hankkia tärkeää tietoa rikoksen estämiseksi toteuttamalla lyhytkestoista tiedonhankintaa käyttämällä harhauttavia henkilö- ja muita tietoja. On todennäköistä, että toimivaltuuden avulla voitaisiin jatkossa onnistua estämään esimerkiksi valmisteilla olevia laittoman maahantulon järjestämiseen liittyviä rikoksia, jos suunniteltuun tekoon päästään puuttumaan saatujen tietojen avulla. Toimivaltuutta voitaisiin käyttää esimerkiksi tilanteessa, jossa sosiaalisen median alustalla on nimimerkin tekemä ilmoitus, jossa luvataan järjestää maahanpääsy Suomeen rahallista korvausta vastaan. Tuntemattoman ilmoittajan kirjoitusten tai käyttäytymisen perusteella olisi syytä epäillä tämän syyllistyvän laittoman maahantulon järjestämiseen, josta säädetty ankarin rangaistus on kaksi vuotta vankeutta. Peiteltyllä tiedonhankinnalla tietoverkossa kyettäisiin mahdollisesti selvittämään ilmoittajan henkilöllisyys, hänen sijaintinsa ja hänen toimintansa laajemmin ja näin mahdollisesti estämään rikos.

Pakkokeinolaissa ja poliisilaissa peitetöiminta tietoverkossa on mahdollistettu alemmalla kynnyksellä kuin peitetöiminta. Tätä on perusteltu lakien esitöissä ennen kaikkea sillä, että tietoverkossa tapahtuvalle ihmisten väliselle vuorovaikutukselle on jo sinänsä tyypillistä, ettei toisen osapuolen henkilöllisyyttä aina tiedetä, vaan tämä voi esiintyä esimerkiksi nimimerkillä. Lisäksi tietoverkossa tapahtuvan peitetöiminnan dokumentointi voidaan toteuttaa helpommin ja tarkemmin kuin muussa peitetöiminnassa, joten jälkikäteen on luotettavasti selvitettävissä, kuinka

peitetoimintaa suoritettaessa on toimittu. Tietoverkkoympäristössä ei ole myöskään tavanomaisen peitetoiminnan turvallisuusriskejä (HE 224/2010 vp, s. 116 ja HE 222/2010 vp, s. 339). Rajavartiolaitoksen käytössä ei nykyisellään ole peitetoiminta tai peitetoiminta tietoverkossa rikoksia estettäessä tai selvitettyäessä.

Edellä esitetyillä perusteilla esityksessä ehdotetaan, että Rajavartiolaitos saisi kohdistaa henkilöön peiteltyä tiedonhankintaa tietoverkossa, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

25 § Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset

Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 31 §:n 2 momentin muutoksen (laki 461/2023) mukaan teknistä laitetarkkailua ei saa kohdistaa sellaiseen luottamukselliseen viestiin, jota koskevasta televalvonnasta ja muusta teknisestä tarkkailusta kuin laitetarkkailusta säädetään muualla laissa. Muutos tarkoittaa, että niin sanottu näppäimistökuuntelu sisältyy jatkossa teknisen laitetarkkailun määritelmän piiriin, paitsi jos kysymys on sellaisesta luottamuksellista viestiä koskevasta telekuuntelusta, televalvonnasta tai muusta teknisestä tarkkailusta kuin laitetarkkailusta, josta säädetään muualla pakkokeinolain 10 luvussa. Siltä osin kuin näppäimistökuuntelulla seurataan reaaliajassa esimerkiksi viestin kirjoittamista, kysymys ei sanotun johdosta olisi teknisestä laitetarkkailusta vaan teknisestä kuuntelusta. Koska teknistä kuuntelua saadaan nykyisellään kohdistaa vain vakituiseen asumiseen käytettävän tilan ulkopuolella olevaan henkilöön, ja koska edellä todetuin tavoin suojan tarpeen johdosta ei ole normaalisti perusteltua rinnastaa näppäimistökuuntelua asuntokuunteluun, tulee teknistä kuuntelua koskevaan Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 25 §:ään ottaa asiaa koskeva poikkeussäännös, jonka mukaan teknisenä kuunteluna arvioitaisiin myös pelkästään tekniseen laitteeseen kohdistuvaa teknistä kuuntelua sen sijaintipaikasta riippumatta. Ehdotusta on tarkemmin perusteltu jäljempänä 25 §:ää koskevissa perusteluissa.

39 § Menettely tuomioistuimessa

Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 39 §:n 3 momentin mukaan, jos tuomioistuin on myöntänyt luvan televalvontaan, se saa tutkia ja ratkaista luvan myöntämistä uuteen teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen koskevan asian vaatimuksen tehneen tai hänen määräämänsä rajavartiomiehen läsnä olematta, jos on kulunut vähemmän kuin kuukausi samaa estettävää rikosta koskevan lupa-asian suullisesta käsittelystä.

Ehdotuksen mukaan televalvontaa koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä ei enää tarvitsisi mainita toimenpiteen kohteena olevaa teleosoitetta tai telepäätelaitetta, vaan vaatimus ja päätös koskisivat osoitteen tai laitteen sijaan vain tiettyä henkilöä. Poikkeuksena tästä olisivat tilanteet, joissa henkilö olisi tuntematon, jolloin toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepäätelaitte tulisi edelleen mainita televalvontaa koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä. Tästä syystä olisi muutettava 39 §:n 3 momenttia niin, että sen ensimmäinen virke rajoittuisi vain sellaisiin tilanteisiin, joissa henkilö on tuntematon.

44 § Kuuntelu- ja katselukiellot

Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 44 §:n mukaan teknistä kuuntelua ja teknistä katselua koskeviin kieltoihin sovelletaan pakkokeinolain 10 luvun 52 §:ää. Koska Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 31 §:n 2 momentin 1.10.2023 voimaan tulevan muutoksen (laki 461/2023) mukaan tekninen laitetarkkailu voi kohdistua myös laitteeseen tallennettuun tai sillä kirjoitettavana ole-

vaan muuhun kuin sellaiseen luottamukselliseen viestiin, jota koskevasta telekuuntelusta, televalvonnasta ja muusta teknisestä tarkkailusta kuin laitetarkkailusta säädetään muualla laissa, on perusteltua lisätä myös tekninen laitetarkkailu kuuntelu- ja katselukieltoja koskevaan 44 §:ään.

50 § Teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun keskeyttäminen

Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 50 §:n mukaan, jos käy ilmi, että teknisen kuuntelun kohteena oleva henkilö ei oleskele kuunneltavassa tilassa tai muussa paikassa, tiedonhankintakeinon käyttö on keskeytettävä niin pian kuin mahdollista sekä kuuntelulla saadut tallenteet ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä.

Televalvonnan ehdotetun teleosoite- tai telepäätelelaittekohtaisuudesta luopumisen vuoksi olisi perusteltua lisätä myös televalvonta säännökseen niin, että televalvonnan kohdistuessa muuhun kuin luvan kohteena olevalta henkilöltä lähtöisin olevaan tai hänelle tarkoitettuun viestiin, televalvonta olisi tältä osin keskeytettävä niin pian kuin mahdollista. Lisäksi tällaiset televalvonnalla saadut tiedot sekä näitä koskevat muistiinpanot olisi heti hävitettävä. Samalla olisi perusteltua selkeyttää säännöstä sekä televalvonnan että teknisen kuuntelun osalta niin, että tiedonhankintakeinon käytön keskeyttäminen ja tallenteiden ja tietojen sekä näitä koskevien muistiinpanojen hävittämisvelvollisuus koskisi nimenomaan pykälässä tarkoitettuja tilanteita.

Pykälän viimeisen virkkeen mukaan velvollisuus keskeyttämiseen sekä tallenteiden ja muistiinpanojen hävittämiseen koskee myös teknistä laitetarkkailua, jos käy ilmi, että tarkkailu kohdistuu viestin sisältöön tai tunnistamistietoihin taikka että lain 31 §:n 3 momentissa tarkoitettu henkilö ei käytä tarkkailun kohteena olevaa laitetta. Teknisen laitetarkkailun käyttöalaa koskeva pakkokeinolain muutos on perusteltua huomioida myös kyseisessä säännöksessä.

3 Tavoitteet

Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain salaisia tiedonhankintakeinoja koskeva 3 luku perustuu olennaisilta osiltaan pakkokeinolain 10 luvun säännöksiin salaisista pakkokeinoista. Tavoitteena on, että esityksessä ehdotettavat Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 3 luvun muutokset vastaavat pääosiltaan 1.10.2023 voimaan tulevia pakkokeinolain 10 luvun ja poliisilain 5 luvun muutoksia (laki 452/2023 ja 492/2023). Käsitellessään poliisilain muuttamista koskevaa hallituksen esitystä HE 275/2022 vp hallintovaliokunta piti perusteltuna sitä jo aiemmassa lainvalmistelukäytännössä omaksuttua lähtökohtaa, että pakkokeinolain salaisia pakkokeinoja ja poliisilain salaisia tiedonhankintakeinoja koskevia säännöksiä uudistetaan yhdenmukaisesti, ja että sääntely on tältä osin mahdollisimman samansisältöistä (HaVM 42/2022 vp, s. 3). Tämä lähtökohta on myös Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain nyt esitettävien muutosten taustalla.

Tavoitteena on lisäksi rajavartiolain 7 §:n mukaisen suhteellisuusperiaatteen mukaisesti varmistaa, että salaisia tiedonhankintakeinoja käytetään vain siinä määrin kuin tiedonhankintakeinon käyttöä voidaan pitää puolustettavana suhteessa tehtävän tärkeyteen, vaarallisuuteen ja kiireellisyyteen, tavoiteltavaan päämäärään, toimenpiteen kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen, ikään, terveyteen ja muihin vastaaviin häneen liittyviin seikkoihin sekä muihin tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin nähden.

Esityksessä ehdotettavilla muutoksilla on myös tarkoitus selventää Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain eräitä säännöksiä ja yhdenmukaistaa niitä pakkokeinolain ja poliisilain vastaavien säännösten kanssa. Asiallisesti samojen keinojen sääntelyssä ei tulisi olla perusteettomia eroja eri esitutkintaviranomaisten välillä. Muutoksen myötä tavoitteena on, että säännökset olisivat selkeitä soveltaa, mikä lisää sekä käsittelyn tehokkuutta että tiedonhankintakeinojen kohteena olevien yhdenvertaista kohtelua.

Esitys toteuttaa osaltaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kokonaisuuden ”10.1 Kansallista turvallisuutta ja yhteiskunnan kriisinkestävyyttä vahvistetaan” osaa ”Rikostorjuntaa vahvistetaan”.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi salaisia tiedonhankintakeinoja koskevaa Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 3 lukua. Salaisia tiedonhankintakeinoja koskeva lain 3 luvun sääntely on perusteltua rakentaa pakkokeinolain 10 luvun sääntelyn pohjalle ja sääntelyn tulee näin ollen olla pitkälti samansisältöistä.

Televalvontalupaa ei enää jatkossa haettaisi ja määrättäisi teleosoite- tai telepäätelaitekohtaisesti, vaan olisi arvioitava, voidaanko televalvontaa kohdistaa mihin tahansa tietyn henkilön käytössä olevaan osoitteeseen tai laitteeseen. Peitelty tiedonhankinta ehdotetaan mahdollistettavaksi tietoverkossa tehtynä silloin, kun estettävänä on Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluva rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Poliisilain salaisia tiedonhankintakeinoja koskevaan 5 luvun 10 §:ään tehtäisiin termimuutos.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksen arvioidaan säästävän toimivaltaisten viranomaisten resursseja. Säästöä voidaan arvioida aiheutuvan siitä, että televalvontalupaa ei enää jatkossa haettaisi ja määrättäisi vain tiettyihin yksilöityihin teleosoitteisiin tai telepäätelaitteisiin. Kun jatkossa ei enää olisi tarvetta hakea ja käsitellä uutta lupaa aina, kun ilmenee saman henkilön käytössä oleva, tiedonhankinnan kannalta olennainen luvan ulkopuolinen teleosoite tai telepäätelaitte, televalvontaa koskevien tuomioistuinkäsittelyiden määrän voidaan arvioida jonkin verran vähenevän ja resurssien säästävän.

Rajavartiolaitos käyttää salaisten tiedonhankintakeinojen kirjaamisessa ja hallinnoimisessa poliisin ylläpitämiä järjestelmiä. Muutokset tulee huomioida olemassa ja rakenteilla olevissa asiankäsittelyjärjestelmissä. Ehdotuksista voidaan arvioida aiheutuvan järjestelmiin jonkin verran muutostarpeita ja tästä seuraavan kustannuksia. Kustannusten tarkkaa määrää ei ole mahdollista arvioida tässä vaiheessa.

4.2.2 Muut ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Salaisten tiedonhankintakeinojen käytöllä puututaan perustuslaissa ja kansainvälisissä ihmisoikeusvelvoitteissa suojattuihin oikeushyviin. Tämä koskee erityisesti oikeutta henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen, liikkumisvapautta, yksityiselämän suojaa ja omaisuuden suojaa. Perustuslain 21 §:n nojalla huomioon on otettava myös oikeusturvakysymykset.

Edellä esityksessä kuvatun mukaisesti ehdotuksilla edistetään oikeusturvan sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista, kun tarkennetaan ja yhdenmukaistetaan salaisten tiedonhankintakeinojen soveltamista koskevaa sääntelyä ja vahvistetaan niiden kohteena olevien henkilöiden perusoikeuksien suojaa.

Rikoksantorjuntaa ja turvallisuutta edistävää vaikutusta on sillä, että Rajavartiolaitos voi tehokkaasti estää tutkittavakseen kuuluvia rikoksia. Lisäksi merkitystä voidaan antaa sille, että poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminta rikosten estämisessä tehostuu, jos esitutkintaviranomaisten rikosten estämistä koskevilla toimivaltuuksissa ei ole perusteettomia eroavaisuuksia.

Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan virkamiehet tarvitsevat koulutusta uuden lainsäädännön käyttöön ottamisen yhteydessä. Koulutusta voidaan järjestää myös PTR-viranomaisten yhteistyönä. Käytännössä Rajavartiolaitos tukeutuu poliisin järjestämään salaisia tiedonhankinta- ja pakkokeinoja koskevaan koulutukseen.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Edellä tarkemmin selostetulla tavalla asiassa ehdotettavat muutokset perustuvat pitkälti esimerkiksi käytännön toiminnassa lainsäädännön sisällöstä tehtyihin havaintoihin, joiden takia esitettyjen lainsäädäntötoimien katsotaan olevan perusteltuja. Erilaisia sääntelyvaihtoehtoja on pyritty tarpeen mukaan kuvaamaan nykytilan kuvauksessa kulloistakin muutettavaksi ehdotettavaa säännöstä koskevassa osiossa.

6 Lausuntopalaute

Hallituksen esityksen luonnoksesta annetuissa lausunnoissa ehdotettua lainsäädäntöä pidettiin suurelta osin perusteltuna ja yhdenmukaisena pakkokeinolain ja poliisilain vastaavien muutosten kanssa. Lausuntopalautetta on selostettu yksityiskohtaisesti 25.8.2023 julkaistussa lausuntotiivistelmässä. Seuraavassa läpikäydään tiivistäen lausunnot etenkin siltä osin kuin lausunnoissa ehdotettiin muutoksia lausuntokierroksella olleessa esitysluonnoksessa esitettyyn. Lausunnoissa esitettiin jonkin verran myös muita muutosehdotuksia Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalakiin, mutta tässä esityksessä keskitytään vain pakkokeinolain ja poliisilain tuoreita muutoksia vastaaviin muutoksiin.

Yleistä

Eduskunnan oikeusasiamies toteaa, että laillisuusvalvonnan yhteydessä on useissa yhteyksissä todettu, että kun salaisia tiedonhankintakeinoja käyttää neljä eri viranomaista (Poliisi, Puolustusvoimat, Rajavartiolaitos ja Tulli), asiallisesti samojen keinojen sääntely erikseen kunkin viranomaisen ”omassa” lainsäädännössä voi johtaa erilaisiin tulkintoihin jo sen vuoksi, että säännösten esityöt voivat olla osittain erilaiset, ja varsinkin, jos myös säännösten sanamuodot poikkeavat joiltakin osin. Erillinen ja osin erilainen sääntely ja erilainen lakisystemaattinen esitystapa on myös ulkopuolisen laillisuusvalvonnan ja muiden ulkopuolisten näkökulmasta vaikeasti hahmotettavaa. Oikeusasiamies kuitenkin toteaa, ottaen huomioon Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvien rikosten poliisiin verrattuna suppean piirin, ettei ole ongelmattonta, että Rajavartiolaitoksen käytettävissä olevia salaisen tiedonhankinnan keinoja laajennettaisiin automaattisesti vastaavalla tavalla kuin poliisin keinoja.

Juristiliitto toteaa, että tulevaisuudessa olisi syytä harkita eri toimijoiden rikoksantorjuntaan liittyvien lakien yhdistämistä siten, että kaikkia salaisia tiedonhankintakeinoja koskevat säännökset olisivat yhdessä säädöksessä. Juristiliitto toteaa, että useat erilliset lait aiheuttavat sekaantumisen ja tulkinnallisten ristiriitojen lisääntymistä sekä syyttäjien että tuomioistuinten toiminnassa, eikä erilaisia menettelyjä riippuen esitutkintaviranomaisesta voida pitää toivottavina. Suomen syyttäjäjhdistys ry:n mielestä olisi tärkeä pohtia, että rikosten selvittämistä koskevat

salaiset tiedonhankintakeinot olisi säädetty yhdessä laissa ja samoin yhdessä laissa rikosten estämistä koskevat säännökset. Tällä hetkellä varsinkin rikosten estämistä koskevia säännöksiä on jokaisella rikosten estämistä koskevalla viranomaisella.

Liikenne- ja viestintäministeriö kiinnittää huomiota perustuslakivaliokunnan lausunnoissaan PeVL 98/2022 vp ja PeVL 99/2022 vp nostamaan seikkaan, että pakkokeinojen ja esitutkinnan sääntelyn tavoin myös poliisilain rikosten torjuntaa koskevien toimivaltuuksien sääntelylle on ollut ominaista kehitys, jossa toimivaltuuksia lisätään tai niitä laajennetaan vähittäin. Perustuslakivaliokunnan tavoin ministeriö kiinnittää huomiota siihen, että vaikka toimivallan laajennukset voivat sinänsä olla vähäisiä, on välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa otettava huomioon myös jo aiemmin säädetty valtuudet.

Oikeusministeriö katsoo, että esityksen säädösmuutoksia vastaavia muutoksia on arvioitu perustuslakivaliokunnassa (PeVL 98/2022 vp ja PeVL 99/2022 vp), minkä vuoksi ehdotusten voidaan lähtökohtaisesti arvioida olevan teknisesti asianmukaisia (kuitenkin esim. PeVL 93/2022 vp, kohta 18). On kuitenkin korostettava, että ehdotettaessa uusia tai uudennaisia toimivaltuuksia toiselle viranomaiselle, jolla on toisenlaiset toimivaltuudet ja tehtäväkenttä, on esityksessä asianmukaisesti perusteltava, millä perusteella perusoikeuksien rajoitusedellytysten katsotaan täyttyvän myös ehdotetussa sääntelyssä ja kyseisen viranomaisen toiminnassa. Asianmukaisena perusteluna perustuslain näkökulmasta ei voida pitää nojautumista siihen, että jollakulla toisella viranomaisella samankaltaisessa toiminnassa on vastaava toimivalta sekä kiinnittymistä tarkoituksenmukaisuusnäkökohtiin, etenkin kun kyseessä on perusoikeuksien kannalta merkittävästä toiminnasta.

Poliisihallitus korostaa koulutuksen merkitystä uusien toimivaltuuksien käytön yhteydessä. Tärkeää on myös huolehtia, että poliisissa ja Rajavartiolaitoksessa päätöksentekijän koulutustasot vastaavat toisiaan pakkokeinoja käytettäessä. Samoin päätöksenteon valvonta, niin sisäinen kuin ulkoinen laillisuusvalvonta pitää olla yhtäläistä poliisissa ja Rajavartiolaitoksessa salaisten pakkokeinojen käytön kohdalla.

Valtioneuvoston oikeuskansleri toteaa, että Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain muutokset eivät nyt sisällä mitään sellaista uutta oikeudellista kysymystä, jonka johdosta perustuslakivaliokunnan lausunto olisi tarpeen.

Televalvonnasta päättäminen

Lausuntopalaute oli osin jakautunutta koskien kysymystä siitä, tulisiko Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 18 §:ssä televalvontaa koskeva lupa teleosoite- tai telepäätelaittekohtaisuuden sijaan henkilösidonnaiseksi. Monien lausunnonantajien kannattaessa ehdotusta erityisesti eduskunnan oikeusasiamies, liikenne- ja viestintäministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto ja Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry pitivät ehdotusta ongelmallisena.

Eduskunnan oikeusasiamies totesi olevansa asiassa perustuslakivaliokunnan näkemyksen kannalla (PeVL 98/2022 vp, PeVL 99/2022 vp). Perusoikeussuojan näkökulmasta on ongelmallista erityisesti se, että kohdehenkilön ja teleosoitteen tai telepäätelaitteen välinen yhteys jää tuomioistuinkontrollin ulkopuolelle. Tuomioistuimen ja Rajavartiolaitoksen voimavarojen säästämisen on oikeusasiamiehen mielestä huono peruste perusoikeussuojan kaventamiselle.

Liikenne- ja viestintäministeriön mukaan on varmistuttava siitä, että seurattavien henkilöiden laitteita tai osoitteita ei lisätä seurantaan liian kevein perustein sivullisten luottamuksellisen viestin suojaamiseksi. Edelleen on oltava riittävät perusteet epäillä, että jokin yksittäinen laite

tai teleosoite kuuluu päätöksessä tarkoitettulle henkilölle. Ministeriö pitää tärkeänä, että esityksessä arvioitaisiin kokonaisvaltaisesti ehdotuksen vaikutuksia yksityisyyden suojaan. Arvioinnissa tulisi kiinnittää huomiota myös sivullisten yksityisyyden suojaan.

Elinkeinoelämän keskusliitto toteaa, että aiempaan verrattuna jäisi aiempaa laajemmin esitutkintaviranomaisen harkittavaksi, mihin teleosoitteeseen tai päätelaitteeseen tiedonhankintakeinoja käytetään. Tämä vaikuttaa luonnollisten henkilöiden oikeuksiin kohdistuviin riskeihin. Pykälään ehdotetusta muutoksesta ei myöskään saisi aiheutua lisätyötä teleoperaattoreille, vaikka lienee todennäköistä, että muutoksen takia telekuuntelua tullaan kohdistamaan jossain määrin aiempaa useampaan liittymään. Tämä määrittää operaattoreille aiheutuvaa työmäärää enemmän kuin epäiltyjen henkilöiden lukumäärä. Esityksessä ole ollenkaan tarkasteltu esityksen yritysvaikutuksia, ennen kaikkea vaikutuksia teleoperaattoreihin, jotka ovat esityksen vaikutusten kannalta keskeisin kohderyhmä.

FiCom ry korostaa, että teleoperaattoreilla ei välttämättä ole käytössään ajantasaista tietoa esimerkiksi liittymän käyttäjistä, joten niiden vastuulla ei voi olla selvittää, mitä liittymiä henkilöllä on käytössään.

Suomen Asianajajaliitto toteaa, ettei salaisten pakkokeinojen käytön kohteena olevalla henkilöllä ole lainsäädännössä oikeutta saattaa käytettyjen pakkokeinojen laillisuutta jälkikäteen tuomioistuimen tutkittavaksi. Pakkokeinojen käytön valvonta on lisäksi, vuosittaista kertomusta lukuun ottamatta, uskottu pakkokeinoja käyttävälle viranomaiselle itselleen. Asianajajaliitto kehottaa harkitsemaan ja arvioimaan mahdollisia tehokkaan jälkivalvonnan keinoja kansalaisten perusoikeuksien sekä viranomaistoimintaan kohdistuvan yleisen luottamuksen turvaamiseksi. Myös Elinkeinoelämän keskusliitto kehottaa kiinnittämään huomiota siihen, miten Rajavartiolaitoksen toimintaa tässä suhteessa valvotaan ja onko valvonta riittävää.

Jatkovalmistelussa on säilytetty lausuntokierroksella olleessa esitysluonnoksessa ehdotettu ratkaisu, joka vastaa pakkokeinolain ja poliisilain sääntelyä. Lisäksi voidaan todeta, että esityksessä ei tältä osin ehdoteta muutettavaksi televalvonnan edellytyksiä koskevaa sääntelyä tai esimerkiksi sitä, mihin liittymiin tai laitteisiin teletiedonhankintakeinoja voidaan kohdistaa. Kysymys on päätöksentekotason muuttamisesta asiassa, jossa pidättämiseen oikeutetun virkamiehen esityksellä on nykyäänkin ollut vahva asema. Toimenpiteen kohteena olevia teleosoitteita ja –laitteita koskeva pidättämiseen oikeutetun virkamiehen perusteluvollisuus lisääntyisi nykyisestä. Esityksessä ei myöskään ehdoteta muutettavaksi teleoperaattoreiden roolia toimenpiteessä, vaan operaattoreiden toiminta asiassa perustuisi jatkossakin viranomaisen päätöksiin. Selvää on, että nykyäänkin teletiedonhankintakeinot ovat voineet kohdistua muihinkin henkilöihin kuin tiedonhankinnan kohteena olevaan henkilöön. Esityksessä kuitenkin lisättäisiin velvollisuus keskeyttää televalvonta Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 50 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa.

Oikeusministeriö ja sisäministeriön poliisiosasto kiinnittivät huomiota Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 18 §:n ehdotettuun uuteen 5 momenttiin, jossa käytetään 4 momentissa tarkoitettua tuntemattomasta henkilöstä termiä epäilty. Lain 18 §:ssä kyse on televalvonnasta päättämisestä rikoksen estämiseksi. Rikosten selvittämisessä käytetään vakiintuneesti termiä epäilty, mutta rikosten estämisen yhteydessä käytetään esimerkiksi termiä henkilö.

Jatkovalmistelussa päädyttiin lausunnoissa esitettyyn termiin henkilö. Sisäministeriön poliisiosaston ehdotuksesta vastaavanlainen muutos tehtäisiin tarkoituksenmukaisuussyistä poliisilain 5 luvun 10 §:n 7 momenttiin, minkä vuoksi esityksessä on päädytty esittämään myös poliisilain muuttamista.

Peitelty tiedonhankinta tietoverkossa

Eduskunnan oikeusasiamies toteaa, ettei esityksessä ole minkäänlaista arviota siitä, onko joitain rikoksia jäänyt estämättä ilman Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 23 §:n 4 momenttiin esitetyn mukaista toimivaltuutta peiteltyyn tiedonhankintaan tietoverkossa. Poliisilain ja pakkokeinolain vastaavaa muutosta perusteltiin osaltaan sillä, että suhteellisuus- ja vähimmän haitan periaatteiden mukaisena voidaan pitää sitä, että sääntelyllä pyritään ohjaamaan perusoikeuksia mahdollisimman vähän loukkaavien pakko- tai tiedonhankintakeinojen käyttöön tilanteissa, joissa tarve tiettyjen näiden keinojen käytön mahdollistamiselle on olemassa, mutta keinolla tavoiteltu tulos voisi tiettyissä tilanteissa olla saavutettavissa myös perusoikeuksiin vähemmän puuttuvilla keinoilla. Rajavartiolaitoksen kohdalla mainittu peruste ei ole täysin relevantti, koska sillä ei ole lainkaan toimivaltaa peitetoimintaan. Käytettävissä olevien tietojen perusteella oikeusasiamies ei katso olevan mahdollista arvioida, onko toimivaltuuden myöntäminen Rajavartiolaitokselle rikoksen estämiseksi perusteltua perusoikeuksien rajoitusedellytysten näkökulmasta.

Oikeusministeriö toteaa, että esitysluonnoksessa muutosta 23 §:ään perustellaan mm. sillä, että todennäköistä olisi, että toimivaltuuden avulla voitaisiin jatkossa onnistua estämään esimerkiksi valmisteilla olevia laittoman maahantulon järjestämiseen liittyviä rikoksia, jos suunniteltuun tekoon päästään puuttumaan saatujen tietojen avulla. Esityksen perusteluita on tarkennettava ja täydennettävä siten, että perusteluista ilmenee, minkä vuoksi juuri ehdotettu toimivaltuus, mukaan lukien sen ehdotettu käyttöala, täyttää perusoikeuksien rajoitusedellytykset.

FiCom ry:n mielestä ajatus siitä, että tietoverkossa suoritettavalle peiteltylle tiedonhankinnalle olisi perusteltua olla alempi kynnys kuin muulle peiteltylle tiedonhankinnalle, on kestävä. Merkittävä osa yksityisyyden suojaan kuuluvasta toiminnasta tapahtuu nykyisin tietoverkoissa, osittain juuri tietoverkkojen ominaisuuksien vuoksi, eikä tämä ole peruste rapauttaa yksityisyyden suojaa entisestään. Myös Elinkeinoelämän keskusliitto toteaa, että on vaikea hyväksyä kategorista ajatusta siitä, että yksityisyyden suojaan puuttuvien toimien kynnys saisi olla tietoverkoissa alempi kuin muutoin.

Jatkovalmistelussa arvioitiin, että tietoverkoissa tapahtuvan rikollisuuden kasvun ja tietoverkkoja hyväksikäyttäen tehtyjen rikosten lisääntymisen vuoksi sekä Rajavartiolaitoksen torjuman rikollisuuden kansainvälisen luonteen huomioiden tällaisten rikosten estämisellä on jatkossa entistä suurempi merkitys. Rajavartiolaitoksen rikostorjunnassa tehtyjen havaintojen perusteella on todennäköistä, että peitelty tiedonhankinta tietoverkossa auttaisi pääsemään kiinni esimerkiksi perusmuotoiseen laittoman maahantulon järjestämiseen tai perusmuotoisiin metsästysrikkoksiin ennen tällaisten rikosten toteuttamista. Täsmällisiä lukumääriä mahdollisesti estettävistä rikoksista ei tässä vaiheessa vielä voida antaa, mutta toimivaltuuden käyttöä seurattaisiin ja sen tehokkuutta jatkossa myös arvioitaisiin. Lausuntopalautteen perusteella esityksen perusteluita on täydennetty.

Jatkovalmistelussa on lausuntopalautteen vuoksi lisäksi pohdittu mahdollisuutta rajoittaa toimivaltuus joihinkin tiettyihin nimettyihin Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluviin rikoksiin, joista säädetty ankaran rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Tällaisen rajoittavan listauksen laatiminen todettiin kuitenkin vaikeaksi, sillä tietoverkkojen avulla mahdollisesti toteuttavien rikosten kirjo on laaja.

Näppäimistökuuntelu

Eduskunnan oikeusasiamies toteaa ehdotetun muutoksen Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 25 §:n 3 momentissa vastaavan tuoreita pakkokeino- ja poliisilain muutoksia. Oikeusasiamies on ollut eri mieltä muutoksen taustalla olevasta ajatuksesta, että kotirauhan suojan tarpeen kannalta ei ole merkitystä sillä, tapahtuuko näppäimistökuuntelulla seurattava toiminta asumiseen käytettävässä vai muussa tilassa.

Jatkovalmistelussa on pitäydytty pakkokeinolain ja poliisilain mukaisessa ratkaisussa. Jatkovalmistelussa ei myöskään ole nähty perusteita poiketa siitä hallintovaliokunnan näkemyksestä, jonka mukaan teknisessä tarkkailussa ei puututa kotirauhan suojaan, kun toiminnalla ei hankita tietoa siitä tilasta, jossa tiedonhankinnan kohteena oleva laite sijaitsee, vaan yksinomaan laitteen käytöstä ja sisällöstä (HaVM 36/2018 vp, s. 45–46).

Syyttäjälaitos kiinnittää huomiota siihen, aiheuttaako ehdotus ristiriitaa Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 25 §:n 2 momentin mukaiseen kieltoon kohdistaa teknistä kuuntelua vakituisen asumiseen käytettyyn tilaan sekä mahdollisesti se, miten kiellon toteutuminen on turvattavissa näppäimistökuuntelussa. Jatkovalmistelussa asiaa on pyritty selvittämään säännöksen sanamuotoa tarkentamalla.

Ylimääräisen tiedon käyttäminen

Useat lausunnonantajat lausuivat Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 48 §:ää koskeneesta ehdotuksesta mahdollistaa ylimääräisen tiedon käyttö tiettyjen kahden vuoden enimmäisrangaistuksella rangaistavissa olevien Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvien virkarikosten selvittämisessä.

Eduskunnan oikeusasiamies toteaa, että vaikka ehdotettu sääntely hyväksyttiin muutettuihin pakkokeino- ja poliisilakeihin, ehdotusta ei voi pitää kaikin osin ongelmattomana. Voidaan kysyä, onko esimerkiksi lahjuksen ottaminen perustuslain 10 §:n 4 momentissa tarkoitettu tavoin yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vaarantava rikos, että viestinnän suojan rajoitus olisi välttämätön sen tutkinnassa. Vaikka Rajavartiolaitoksella ei olekaan rikoksen estämiseksi toimivaltaa telekuunteluun, puuttuvat esimerkiksi televalvonta ja tekninen kuuntelu viestinnän suojaan.

Oikeusministeriö toteaa, että esitettyjen perustelujen perusteella jää epäselväksi, millä perustein esimerkiksi ehdotuksen mukaisesti lahjuksen ottaminen katsotaan sellaiseksi perustuslain 10 §:n 4 momentissa tarkoitetuksi yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vaarantavaksi rikokseksi, että viestinnän suojan rajoitus on välttämätön ko. rikoksen selvittämiseksi. Luonnoksessa esitetyt perustelut vaikuttavat siten puutteellisilta.

Helsingin hovioikeus toteaa, että epäillyn lahjuksen ottamisen osalta esitys vaikuttaa perustelulta. Sen sijaan virkasalaisuuden rikkomisen ja virka-aseman väärinkäyttämisen osalta erilaisia tekotapoja on runsaasti, ja tulisi tarkkaan harkita, kuinka pitkälle meneviä poikkeuksia ylimääräisen tiedon käytölle säädetään, varsinkin kun perustelujen mukaan tämän tyyppisiä epäilyjä ei Rajavartiolaitoksessa ole ollut.

Päällystöliitto ry toteaa, että ylimääräisen tiedon käytössä selvittäessä Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvia tiettyjä virkarikoksia, tulee kiinnittää huomiota myös virkarikosten laajuuteen. Esimerkiksi vähäisen lahjuksen ottaminen voi olla ristiriidassa suhteessa esityksen tarkoitukseen merkittävien virkarikosten (lahjuksen ottaminen, virkasalaisuuden rikkominen ja virka-aseman väärinkäyttämien) selvittämiseksi.

Poliisihallitus ja Keskusrikospoliisi huomauttavat, että vastaavasti kuin poliisin tekemäksi epäiltyjen rikosten tutkinta, myös Rajavartiolaitoksen henkilöstöön kohdistuvat virkarikokset tulisi tutkia muussa esitutkintaviranomaisessa kuin Rajavartiolaitoksessa.

Sanotun johdosta jatkovalmistelussa on päädytty poistamaan Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 48 §:ää koskeva ehdotus. Rajavartiolaitos tutkii Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 4 §:n 13 kohdassa tarkoitettua Rajavartiolaitoksessa palvelevan henkilön epäiltyä syyllistymistä rikoslain 40 luvussa tarkoitettuun virkarikokseen vain, jollei puolustusvoimien tai poliisin esitutkintaa koskevista toimivaltuuksista muuta johdu. Jos kyse on esimerkiksi Rajavartiolaitoksen virkamiehen epäilystä rikoksesta, huolehditaan esitutkinnan puolueettomuudesta tarvittaessa siirtämällä asia poliisille Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 8 §:n nojalla. Näin ollen toimivaltuutta ei jatkovalmistelussa arvioitu aivan välttämättömäksi.

Pakkokeinolain 10 luvun 57 §:n 2 momentissa säädetään jatkossa rikokseen liittymättömän ylimääräisen tiedon hävittämisestä. Lausuntopalautteessa ehdotettiin vastaavaa säännöstä myös Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalakiin. Voimassa olevan Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 49 §:n 1 momentin mukaan salaisella tiedonhankintakeinolla saatu tieto on hävitettävä viipymättä sen jälkeen, kun on käynyt ilmi, ettei tietoa tarvita rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi taikka vaaran torjumiseksi. Jatkovalmistelussa todettiin, että momentin sääntely riittää kattamaan myös ne tilanteet, joita mainitussa pakkokeinolain muutoksessa tarkoitetaan.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa

16 § Televalvonta ja sen edellytykset

Televalvonnan määritelmää ehdotetaan pykälän 1 momentissa muutettavaksi niin, että tunnistamistietojen hankkimisen sijaan kyse olisi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 36 kohdassa tarkoitettujen viestinnän välittäjän hallussa olevien viestin välitystietojen hankkimisesta. Kysymys olisi välitystiedoista nimenomaan Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalaissa tarkoitettussa merkityksessä. Muutoksella ei muutettaisi televalvonnan käyttöalaa.

18 § Televalvonnasta päättäminen

Edellä nykytilan kuvauksessa esitetyistä perusteluista johtuen pykälän 3 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi niin, että televalvontaa koskeva lupa voidaan antaa ja päätös tehdä vain luvan antopäivästä alkaen. Muutoksen perusteella olisi selvää, että lupaa ei voida myöntää alkamaan tulevana myöhempänä ajankohtana, vaikka edellinen lupa olisi vielä voimassa kyseiseen ajankohtaan asti.

Pykälän 4 momentista ehdotetaan poistettavaksi 6 kohta, joka koskee toimenpiteen kohteena olevaa teleosoitetta tai telepäätelaitetta. Televalvontaa koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä ei enää lueteltaisi erikseen kaikkia niitä telepäätelaitteita tai -osoitteita, joita vaatimus tai päätös koskee. Tuomioistuimien voisi myöntää luvan yleisesti tietyn henkilön hallussa olevaan tai oletettavasti muuten käyttämään teleosoitteeseen tai -päätelaitteeseen näitä osoitteita tai laitteita yksilöimättä. Rajavartiolaitoksen ei tarvitsisi myöskään hakea erikseen yksittäisiä lupia sellaisille henkilön teleosoitteille tai -laitteille, jotka selviävät vasta luvan myöntämisen jälkeen. Myös tällaisiin teleosoitteisiin tai -laitteisiin kohdistuvia toimenpiteitä koskisi kuitenkin alkuperäisen päätöksen voimassaoloaika.

Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi lisäksi niin, että siitä nimenomaisesti ilmenisi televalvonnan voivan kohdistua myös tuntemattoman henkilön telesoitteeseen tai telepäätelaitteeseen. Momentin 2 kohtaa täydennettäisiin niin, että henkilön ollessa tuntematon televalvontaa koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä olisi edelleen mainittava toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepäätelaitte. Tällaisissa tilanteissa olisi edelleen perusteltua, että lupaa koskeva vaatimus ja päätös voitaisiin kohdistaa tiettyyn telesoitteeseen tai telepäätelaitteeseen. Vaatimus ja päätös tulisi kuitenkin kohdistaa telesoitteen tai telepäätelaitteen sijasta tiettyyn henkilöön välittömästi sen jälkeen, kun hänet pystytään nimeämään.

Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, jonka mukaan pidättämiseen oikeutettu virkamies päättäisi toimenpiteen kohteena olevista telesoitteista tai telepäätelaitteista lukuun ottamatta tilanteita, joissa henkilö on tuntematon. Päätöksessä olisi mainittava perustelut toimenpiteen kohteena olevien telesoitteiden tai telepäätelaitteiden valitsemiselle. Säännös täydentäisi 4 momenttiin ehdotettua muutosta. Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vastuulla olisi selvittää henkilön käyttämät teleliittymät ja telepäätelaitteet ja tehdä näitä koskeva päätös. Päätös tulisi tehdä sekä silloin, jos kysymys olisi uutta televalvontalupaa koskevista telesoitteista tai telepäätelaitteista että silloin, jos kysymys olisi uuden telesoitteen tai telepäätelaitteen lisäämisestä saman henkilön samaa rikosta koskevalle asialle. Perusteluilla toimenpiteen kohteena olevien telesoitteiden tai telepäätelaitteiden valitsemiselle tarkoitettaisiin asianmukaisia perusteluja siitä, miksi juuri kyseisten osoitteiden tai laitteiden on katsottava olevan henkilön hallussa tai sellaisia, että hän oletettavasti niitä muuten käyttää. Olisi perusteltua, että telesoitteita tai telepäätelaitteita koskevassa päätöksessä viitataan siihen tuomioistuimen päätökseen, jolla on saatu lupa televalvontaan.

Henkilön käyttämien telesoitteiden ja -päätelaitteiden, joihin televalvonta kohdistuisi, yksilöintitietojen selvittäminen olisi edelleen pidättämiseen oikeutetun virkamiehen virkavastuulla selvittävää asiaa. Tarkoituksena olisi, että riittävä etukäteisselvittäminen vähentäisi Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 50 §:n mukaisia tilanteita, joissa televalvonta kohdistuisi muuhun kuin luvan kohteena olevalta henkilöltä lähtöisin olevaan tai hänelle tarkoitettuun viestiin.

23 § Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan Rajavartiolaitos saa kohdistaa henkilön peiteltyä tiedonhankintaa tietoverkossa, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Edellä nykytilan arviointia koskevassa jaksossa todetun mukaisesti tietoverkossa tapahtuvalle ihmisten väliselle vuorovaikutukselle on tyypillistä, ettei toisen osapuolen henkilöllisyyttä aina tiedetä, vaan tämä voi esiintyä esimerkiksi nimimerkillä. Lisäksi tietoverkossa tapahtuvan peiteltyyn tiedonhankinnan dokumentointi voidaan toteuttaa helpommin ja tarkemmin kuin muussa peiteltyssä tiedonhankinnassa, joten jälkikäteen olisi luotettavasti selvitettävissä, kuinka peiteltyä tiedonhankintaa suoritettaessa on toimittu. Tietoverkkoympäristössä ei ole myöskään tavanomaisen peiteltyyn tiedonhankinnan mahdollisia turvallisuusriskejä. Nämä seikat vaikuttavat siihen, että tietoverkossa suoritettavalle peiteltylle tiedonhankinnalle olisi perusteltua olla alempi kynnyks kuin muulle peiteltylle tiedonhankinnalle.

Esimerkiksi matkustusasiakirjoihin liittyvät rikokset ovat siirtyneet merkittävässä määrin internetissä tehtäviksi. Niiden selvittämisessä tarvitaan tietoverkoissa käytössä olevia tiedonhankintakeinoja, joista peiteltyyn tiedonhankinnan voidaan arvioida olevan monissa tilanteissa tarpeellista ja välttämätöntä rikoksen estämiseksi.

25 § Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset

Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi edellä nykytilan kuvauksessa todetusti niin, että Rajavartiolaitos saisi kohdistaa teknistä kuuntelua tekniseen laitteeseen sen sijaintipaikasta riippumatta pykälän 2 momentissa säädetyn estämättä, jos kuuntelu kohdistuu vain tekniseen laitteeseen, eikä tilaan, jossa laite sijaitsee. Tarkoituksena on mahdollistaa niin sanottu näppäimistökuuntelu teknisenä kuunteluna silloin, kun kuuntelu kohdistuisi pelkästään laitteen näppäimistöön viestin sisällön selvittämiseksi eikä kuuntelulla saataisi tietoa siitä tilasta, jossa kyseinen laite sijaitsee.

39 § Menettely tuomioistuimessa

Pykälän 3 momentti ehdotetaan 18 §:ään ehdotettavien muutosten takia rajoitettavaksi koskemaan vain tilanteita, joissa henkilön tuntemattomuuden vuoksi televalvontaa koskeva vaatimus ja päätös edelleen kohdistettaisiin tiettyyn toimenpiteen kohteena olevaan teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen.

44 § Kuuntelu- ja katselukiellot

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että siihen lisättäisiin tekninen laitetarkkailu. Muutos parantaisi tiedonhankinnan kohteen oikeusturvaa, sillä tekninen laitetarkkailu voi myös kohdistua sellaiseen luottamukselliseen viestiin, joka on kuuntelu- ja katselukiellon alainen.

50 § Televalvonnan, teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun keskeyttäminen

Pykälän 1 momenttiin ja otsikkoon sisällytettäisiin televalvonta. Lisäksi muotoilua selvennetäisiin niin, että tiedonhankintakeinon käytön keskeyttäminen ja tallenteiden ja tietojen sekä näitä koskevien muistiinpanojen hävittämisvelvollisuus koskisi nimenomaan pykälässä tarkoitettuja tilanteita. Jos esimerkiksi televalvonnan kohteena oleva henkilö ei käyttäisi valvonnan kohteena olevaa teleliittymää lainkaan, televalvonta olisi tältä osin keskeytettävä kokonaan ja sillä saadut tiedot ja näitä koskevat muistiinpanot poistettava. Jos kuitenkin kysymys olisi siitä, että henkilön käytössä olevaa teleliittymää on vain välissä käyttänyt toinen henkilö, säännös edellyttäisi vain tällöin saatujen tietojen poistamista televalvonnan kokonaan lopettamisen sijaan.

Pykälää ehdotetaan selkeytettäväksi niin, että teknistä laitetarkkailua koskeva viimeinen virke erotettaisiin pykälän 2 momentiksi. Säännöksen sanamuoto muutettaisiin vastaamaan lain 31 §:n 2 momenttia (laki 461/2023).

52 § Salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä ilmoittaminen

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi televalvontaa koskevassa nykytilan kuvauksessa esitetyistä syistä johtuen säännös siitä, että henkilöön kohdistettua televalvontaa koskevassa ilmoituksessa on yksilöitävä toimenpiteen kohteena olleet teleosoitteet ja telepäätelaitteet. Muutoksen tarkoituksena on myös tiedonhankinnan kohteen jälkikäteisten oikeusturvakeinojen käytön mahdollistamiseksi varmistaa, että tiedonhankinnan kohde saa häneen kohdistuneen televalvonnan lisäksi tietoonsa sen, mihin osoitteisiin tai laitteisiin toimenpide on kohdistunut. Samalla myös pykälän 4 momentissa tarkoitettu luvan myöntänyt tuomioistuin saisi tiedon asiasta.

55 § Teleyrityksen avustamisvelvollisuus ja pääsy eräisiin tiloihin

Pykälää ja sen otsikkoa muutettaisiin 16 §:ään ehdotettujen muutosten takia niin, että "teleyri-tyksen" sijasta viitataan "viestinnän välittäjään".

7.2 Poliisilaki

5 luku Salaiset tiedonhankintakeinot

10 § Televalvonnasta päättäminen

Pykälän 7 momenttia muutettaisiin niin, että 6 momentissa tarkoitettu tuntemattomasta henkilöstä käytettäisiin epäillyn sijasta poliisilain systematiikkaan paremmin sopivaa termiä henkilö. Muutos on tekninen.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 62 §:n 4 momentin perusteella valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä laissa tarkoitettujen salaisten tiedonhankintakeinojen käytön järjestämisestä ja valvonnasta sekä toimenpiteiden kirjaamisesta ja valvontaa varten annettavista selvityksistä. Ehdotetun lainsäädännön johdosta on tarkasteltava mahdollisesti aiheutuvat muutostarpeet esitutkinnasta, pakkokeinoista ja salaisesta tiedonhankinnasta annettuun valtioneuvoston asetukseen (122/2014).

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan mahdollisimman yhtä aikaa pakkokeinolain ja poliisilain 1.10.2023 voimaan tulevien vastaavien muutosten kanssa, kuitenkin viimeistään 1.1.2024. Yhtäaikainen voimaantulo pakkokeinolain ja poliisilain muutosten kanssa helpottaisi Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain soveltamista viranomaisissa ja tuomioistuimissa.

Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain voimaantulo edellyttää PTR-viranomaisten yhteistyötä sekä riittävää viranomaiskoulutusta.

Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalakiin ehdotetaan siirtymäsäännöstä, jonka mukaan lain voimaan tullessa voimassa oleviin salaisiin tiedonhankintakeinoihin sovellettaisiin uuden lain säännöksiä. Sanottu tarkoittaisi ensiksikin sitä, että ennen lain voimaantuloa määrätty jatkuva-kestoinen tiedonhankintakeino säilyisi voimassa uuden lain voimaantullessa. Tiedonhankintakeinon voimassapysymiseen ja kumoamiseen kuten muutenkin sen voimassa ollessa suoritettiin toimenpiteisiin sovellettaisiin uuden lain säännöksiä.

10 Toimeenpano ja seuranta

Useat esityksessä ehdotettavat muutokset ovat merkittäviä sekä toimivaltuuksien kohteena olevien henkilöiden että sääntelyä käytännössä soveltavan Rajavartiolaitoksen kannalta. Tämän vuoksi ehdotetun lainsäädännön toimivuutta tulee sen voimaantultua seurata sen varmistamiseksi, että ehdotuksilla saavutetaan niillä tavoitellut vaikutukset. Vastaavasti tulee seurata uudistuksen vaikutuksia rajavartioviranomaisten työhön.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esityksen nykytilan kuvauksessa sekä säännöskohtaisissa perusteluissa on jo edellä arvioitu perustuslakiin sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen ja suojaamiseen liittyviä kysymyksiä siltä osin kuin niillä on vaikutusta siihen, minkälaisiksi ehdotetut säännökset muodostuvat ja

miten niitä tulisi tulkita. Huomioon on otettu myös eduskunnan perustuslakivaliokunnan kannanotot.

Rikostorjunnan toimenpiteillä puututaan perustuslaissa turvatuista perusoikeuksista erityisesti perustuslain 7 §:ssä turvattuun henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen, 9 §:n 1 momentissa turvattuun liikkumisvapauteen, 10 §:ssä turvattuun yksityiselämän suojaan ja 15 §:ssä turvattuun omaisuuden suojaan. Lisäksi ehdotuksia arvioitaessa merkitystä on myös perustuslain 21 §:n säännöksillä oikeusturvasta. Samaan aikaan on selvää, että rikosten estäminen on tavoite, jonka saavuttamista yleinen etu ja yhteiskunnallinen intressi voimakkaasti edellyttää.

Perustuslain kannalta merkityksellisimpinä voidaan lähtökohtaisesti pitää lainsäädäntömuutoksia, joilla annetaan viranomaisille uusia yksilöön kohdistuvia toimivaltuuksia tai laajennetaan jo olemassa olevia toimivaltuuksia taikka joilla muuten rajoitetaan yksilön oikeuksia tai toimintavapautta. Käsitellessään edellä esityksessä mainittuja pakkokeinolain ja poliisilain muutoksia perustuslakivaliokunta kiinnitti yleisesti huomiota siihen, että pakkokeinojen ja esitutkinnan sääntelylle on ollut ominaista kehitys, jossa toimivaltuuksia lisätään tai niitä laajennetaan vähitellen. Lainmuutoksilla toteutettavat toimivallan laajennukset voivat sinänsä olla vähäisiä, mutta välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa on otettava huomioon myös jo aiemmin säädetyt valtuudet. Vähäinkin laajennus toimivaltuuteen, jonka perustuslakivaliokunta on aikaisemmassa lausunnossa arvioinut olevan valtiosääntöoikeudellisesti moitteeton, voi antaa aihetta muuttaa välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden arviointia. (PeVL 98/2022 vp, kohta 2; PeVL 99/2023 vp, kohta 3).

Esityksessä ei ehdoteta kokonaan uusia toimivaltuuksia. Esityksessä kuitenkin ehdotetaan jo olemassa oleviin toimivaltuuksiin tiettyjä muutoksia, joista osa on luonteeltaan toimivaltuuden käyttöalaa laajentavia. Esitystä on tältä osin arvioitava perusoikeussäännöksiin sisältyvien lakivarausten kannalta ottaen samalla huomioon perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset kuten rajoituksen tarkkarajaisuus ja täsmällisyys, rajoittamisen perusteena olevien syiden hyväksyttävyyden, suhteellisuusvaatimuksen täyttyminen perusoikeutta rajoitettaessa, oikeusturvajärjestelyjen riittävyys ja rajoituksen ristiriidattomuus Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kannalta.

Esityksen sisältöön on vaikuttanut myös perustuslain 2 §:n 3 momentti, jonka mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Esityksessä on siksi pyritty viranomaistoimivaltuuksien kattavaan ja täsmälliseen sääntelyyn.

11.1 Salaiset tiedonhankintakeinot

Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain salaisia tiedonhankintakeinoja koskevaan 3 lukuun ehdotetaan eräitä perusoikeusrajoitusten kannalta merkityksellisiä muutoksia. Luvun osalta merkitystä on tässä tarkastelussa ennen kaikkea perustuslain 10 §:llä, jonka mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu ja henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton. Lailla voidaan kuitenkin säätää rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä ja välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen esimerkiksi yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa, oikeudenkäynnissä, turvallisuustarkastuksessa ja vapaudenmenetyksen aikana.

Rikoksen tutkinnan voidaan sanonnallisesti ymmärtää tarkoittavan vain jo tehtyjen rikosten selvittämistä. Rikoksen tutkintana pidetään perustuslain 10 §:n 3 momentissa tarkoitettua mielessä kuitenkin myös sellaisia toimenpiteitä, joihin ryhdytään jonkin konkreettisen ja yksilöidyn

rikosepäilyn johdosta, vaikka rikos ei vielä olisi ehtinyt toteutuneen teon asteelle. Näin ollen esimerkiksi televalvontaa on katsottu perustuslain 10 §:n 3 momentin estämättä voitavan käyttää tiettyjen rikosten estämiseen (PeVL 5/1999 vp, s. 2; PeVL 2/1996 vp, s. 2–3).

Perustuslakivaliokunta otti kyseisen lainkohdan tulkintaan kantaa myös perustuslain muuttamista koskeneessa mietinnössään PeVM 4/2018 vp (s. 5–6). Valiokunta toteaa, että perustuslain 10 §:n 3 momentin rajoituslauseketta on jo ennen uuden perustuslain voimaantuloa (ks. esim. PeVL 2/1996 vp, PeVL 5/1999 vp) tulkittu varsin johdonmukaisesti siten, että rikoksen tutkintana pidetään sellaisia toimenpiteitä, joihin ryhdytään jonkin konkreettisen ja yksilöidyn rikosepäilyn johdosta, vaikka rikos ei olisi vielä edennyt toteutuneen teon asteelle. Tältä osin tulkinta on vakiintunut eikä siitä ole epäselvyyttä.

Perustuslakivaliokunta on käsitellessään edellä esityksessä viitattua pakkokeinolain sääntelyä todennut, että kyseessä on perus- ja ihmisoikeusherkkä sääntelykohde, jossa on sovittava yhteen perus- ja ihmisoikeuksien turvaamia seikkoja rikosten selvittämisen ja muiden vastaavien painavien yhteiskunnallisten intressien kanssa ja jossa korostuvat vaatimukset sääntelyn täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta, välttämättömyydestä sekä oikeusturvasta. Lisäksi vaatimuksella sopusoinnusta Euroopan ihmisoikeussopimuksen kanssa, sellaisena kuin sopimuksen sisältö täsmentyy Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä, on tällaisessa sääntelyssä suuri merkitys. (PeVL 98/2022 vp, kohta 1).

11.1.1 Televalvonta

Televalvontaan liittyen esityksessä ehdotetaan, että televalvontalupaa ei enää jatkossa haettaisi ja määrättäisi tiettyjä yksilöityjä teleosoitteita tai telepäätelaitteita koskien, vaan arvioitavana olisi, voidaanko televalvontaa kohdistaa mihin tahansa tietyn tiedonhankinnan kohteen käytössä olevaan teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen. Henkilön käyttämien teleosoitteiden ja -päätelaitteiden yksilöintitietojen selvittäminen jäisi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen virkavastuulla selvitettäväksi asiakksi. Tämän olisi tehtävä toimenpiteen kohteena olevista teleosoitteista tai telepäätelaitteista erillinen päätös, jossa olisi nimenomaisesti perusteltava syyt toimenpiteen kohteena olevien teleosoitteiden tai telepäätelaitteiden valitsemiselle. Samalla asiaan liittyvää Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 50 §:n säännöstä ehdotetaan laajennettavaksi siten, että se koskisi myös televalvonnan keskeyttämistä, jos käy ilmi, että televalvonta kohdistuu muuhun kuin luvan kohteena olevalta henkilöltä lähtöisin olevaan tai hänelle tarkoitettuun viestiin. Lisäksi tiedonhankinnan kohteelle televalvonnasta jälkikäteen tehtävässä ilmoituksessa olisi yksilöitävä toimenpiteen kohteena olleet teleosoitteet ja telepäätelaitteet.

Perustuslakivaliokunta on todennut pakkokeinolakiin ehdotettua vastaavaa muutosta käsitellessään, että ehdotus tarkoittaa, että televalvonnan laajuus ja kohdistuminen henkilön hallussa olevaan tai muuten hänen käyttämäkseen oletettuun laitteeseen tai osoitteeseen jää riippumaan pidättämiseen oikeutetun virkamiehen tai suojelupoliisin päällystään kuuluvan poliisimiehen päätöksestä. Ehdotus merkitsee perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan huomattavaa ja periaatteellisesti merkittävää muutosta perustuslain 10 §:ssä turvattun luottamuksellisen viestin salaisuuden suojan rajoittamista koskevaan lainsäädäntöön. Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan ehdotettu muutos on omiaan heikentämään telepakkokeinojen käyttöä koskevaa oikeussuojaa (PeVL 98/2022 vp, kohta 10 ja 11). Vastaavalla tavalla perustuslakivaliokunta on arvioinut käsitellessään poliisilakiin ehdotettua vastaavaa muutosta ja katsonut sen olevan omiaan heikentämään salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöä koskevaa oikeussuojaa (PeVL 99/2022 vp, kohta 5 ja 6).

Ehdotettu muutos ei tarkoita televalvonnan edellytysten muuttamista. Tuomioistuin päättäisi edelleenkin henkilöstä, jonka viestintään televalvonta kohdistu. Henkilön käyttämien teleosoitteiden ja -päätelaitteiden yksilöintitietojen selvittäminen jäisi edelleen Rajavartiolaitoksen virkavastuulla selvittäväksi asiaksi. Pidättämiseen oikeutettu virkamies tekisi toimenpiteen kohteena olevista teleosoitteista tai telepäätelaitteista erillisen perustellun päätöksen, jossa tulisi nimenomaisesti perustella, miksi toimenpiteen kohteeksi on valittu juuri kyseessä olevat teleosoitteet tai telepäätelaitteet. Päätös olisi Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 62 §:ssä tarkoitetun laillisuusvalvonnan piirissä. Päätöksen perusteluvollisuutta, jälkivalvontaa ja oikeusturvatakeita korostettaisiin myös muuttamalla Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä ilmoittamista koskevaa 52 §:ää niin, että televalvontaa koskevassa ilmoituksessa tiedonhankinnan kohteelle olisi yksilöitävä toimenpiteen kohteena olleet teleosoitteet ja telepäätelaitteet. Samalla myös pykälän 4 momentissa tarkoitettu luvan myöntänyt tuomioistuin saisi tiedon asiasta.

Sanotuista syystä ehdotusta ei ole pidettävä perusoikeuksien suojan kannalta ongelmallisena.

11.1.2 Peitelty tiedonhankinta

Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 23 §:ssä tarkoitettu peitelty tiedonhankinta ehdotetaan mahdollistettavaksi tietoverkossa tehtynä myös estettäessä rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Kyseessä on toimivaltuuden käyttöalan laajentaminen, sillä nykyisin Rajavartiolaitos saa käyttää peiteltyä tiedonhankintaa Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen estämiseksi, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perustella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen tai törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen ja siihen liittyvään ihmiskaupparikokseen.

Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvien rikosten valmistelu on siirtynyt enenevästi tietoverkkoihin ja kansainvälistynyt. Tämä tarkoittaa käytännössä myös rikollisorganisaatioiden johdon sekä ylemmän tason toimijoiden tehokasta piiloutumista, mikä vaikeuttaa rikosten estämistä ja selvittämistä.

Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvista rikoksista esimerkiksi laittoman maahantulon järjestämisrikokset ja metsästysrikokset jäävät usein piilorikollisuudeksi, jolleivät viranomaiset estä tai selvitä niitä aktiivisin toimin. Laittoman maahantulon järjestäminen ja siihen liittyvä ihmiskauppa ovat esimerkkejä rikoksista, joita valmistellaan tietoverkkojen avustuksella. Näissä rikoksissa ihmisiä käytetään välikappaleina. Uhreina ovat ihmiset tulisi kyetä saamaan mahdollisimman varhain pois rikollisen toiminnan piiristä, jossa he ovat vaarassa joutua hengen ja terveyden taikka seksuaalisen ja työperäisen hyväksikäytön vaaraan sekä velkavankeuteen rikollisryhmiin nähden. Metsästysrikokset ovat esimerkkejä rikoksista, joiden toteuttamisesta keskustellaan erilaisilla tietoverkon alustoilla. Laittoman maahantulon järjestämistä tai metsästysrikoksia estämällä suojataan erityisesti perustuslain 7 §:ssä turvattua oikeutta elämään, henkilökohtaista vapautta, koskemattomuutta ja turvallisuutta taikka perustuslain 20 §:ssä tarkoitettua vastuuta ympäristöstä. Monien muidenkin rikostyyppien valmistelun siirtyessä entistä enemmän tietoverkkoihin on olemassa painava yhteiskunnallinen intressi estää tehokkaasti myös tietoverkossa valmisteltavia rikoksia. Perusoikeusrajoitusta voidaan pitää välttämättömänä, jos rikosta ei pystytä useinkaan selvittämään ilman pakkokeinon käyttämistä (PeVL 32/2013 vp, s. 4). Tietoverkossa käytettävä salaisen tiedonhankinnan toimivaltuus on välttämätön esimerkiksi silloin, kun rikosta valmistellaan tietoverkon avulla ja rikoksen estäminen edellyttää tiettyyn henkilöön kohdistuvaa lyhytkestoisessa vuorovaikutuksessa tapahtuvaa tiedon-

hankintaa, jossa rajavartiomiehen tehtävän salaamiseksi käytetään vääriä, harhauttavia tai peitetyjä tietoja. Säännökselle on siten perusoikeuksien kannalta hyväksyttävä peruste ja painava yhteiskunnallinen tarve.

Peitellyn tiedonhankinnan mahdollistamista alemmalla kynnyksellä tietoverkoissa, kuin varsinaista peiteltyä tiedonhankintaa voidaan perustella ennen kaikkea sillä, että tietoverkossa tapahtuvalle ihmisten väliselle vuorovaikutukselle on jo sinänsä tyypillistä, ettei toisen osapuolen henkilöllisyyttä aina tiedetä, vaan tämä voi esiintyä esimerkiksi nimimerkillä. Lisäksi tietoverkossa tapahtuvan toiminnan dokumentointi voidaan toteuttaa helpommin ja tarkemmin, kuin muussa peiteltyssä tiedonhankinnassa. Jälkikäteen on myös luotettavasti selvitettävissä, kuinka peiteltyssä tiedonhankinnassa on toimittu. Tietoverkkoympäristössä ei ole myöskään muussa ympäristössä tapahtuvan toiminnan turvallisuusriskejä. Lisäksi peitellyn tiedonhankinnan tietoverkossa käyttöalaa rajoittaa rajavartiolain 7 §:n mukainen suhteellisuusperiaate ja 7 a §:n mukainen vähimmän haitan periaate.

Sanotuista syistä ehdotusta ei ole pidettävä perusoikeuksien suojan kannalta ongelmallisena.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain (108/2018) 16 §:n 1 momentti, 18 §:n 3 ja 4 momentti, 25 §:n 3 momentti, 39 §:n 3 momentti, 44 ja 50 §, 52 §:n 1 momentti ja 55 § sekä
lisätään 18 §:ään uusi 5 momentti ja 23 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

16 §

Televalvonta ja sen edellytykset

Televalvonnalla tarkoitetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 3 §:n 36 kohdassa tarkoitetun viestinnän välittäjän hallussa olevien välitystietojen hankkimista viestistä, joka on lähetetty mainitun pykälän 43 kohdassa tarkoitettuun yleiseen viestintäverkkoon tai siihen liitettyyn viestintäverkkoon kytketystä teleosoitteesta tai telepäätelaitteesta taikka vastaanotettu tällaiseen osoitteeseen tai laitteeseen, sekä teleosoitteen tai telepäätelaitteen sijaintitiedon hankkimista sekä osoitteen tai laitteen käytön tilapäistä estämistä. *Välitystiedolla* tarkoitetaan tässä laissa sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 7 kohdassa tarkoitettuun käyttäjään tai mainitun pykälän 30 kohdassa tarkoitettuun tilaajaan yhdistettävissä olevaa viestiä koskevaa tietoa, jota viestintäverkoissa käsitellään viestien siirtämiseksi, jakelemiseksi tai tarjolla pitämiseksi.

18 §

Televalvonnasta päättäminen

Lupa voidaan antaa ja päätös tehdä luvan antopäivästä tai päätöksen tekopäivästä alkaen enintään kuukaudeksi kerrallaan, ja lupa tai päätös voi koskea myös luvan antamista tai päätöksen tekemistä edeltänyttä määrättyä aikaa, joka voi olla kuukautta pidempi.

Televalvontaa koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu tekoaika;
- 2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen tai henkilön ollessa tuntematon toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepäätelaitte;
- 3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja televalvonnan edellytykset perustuvat;
- 4) suostumus, jos se on televalvonnan käytön edellytys;
- 5) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
- 6) televalvonnan suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu virkamies;
- 7) mahdolliset televalvonnan rajoitukset ja ehdot.

Pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää toimenpiteen kohteena olevista teleosoitteista tai telepäätelaitteista lukuun ottamatta tilanteita, joissa 4 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö

on tuntematon. Päätöksessä on mainittava perustelut toimenpiteen kohteena olevien telesoit-
teiden tai telepäätelaitteiden valitsemiselle.

23 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

Rajavartiolaitos saa kohdistaa henkilöön peiteltyä tiedonhankintaa tietoverkossa tutkittavak-
seen kuuluvan rikoksen estämiseksi, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perus-
teella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangais-
tus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

25 §

Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset

Rajavartiolaitoksella on oikeus tutkittavakseen kuuluvan rikoksen estämiseksi vakituiseen
asumiseen käytettävän tilan ulkopuolella olevan henkilön tekniseen kuunteluun. Rajavartiolai-
tokselle voidaan antaa lupa myös viranomaisen tiloissa olevan rikoksen johdosta vapautensa
menettäneen henkilön tekniseen kuunteluun. Kuuntelu voidaan toteuttaa kohdistamalla se tilaan
tai muuhun paikkaan, jossa tiedonhankinnan kohteena olevan henkilön voidaan olettaa toden-
näköisesti oleskelevan tai käyvän. Rajavartiolaitos saa kohdistaa pelkästään tekniseen laitte-
eseen kohdistuvaa teknistä kuuntelua laitteen sijaintipaikasta riippumatta 2 momentissa säädetyn
estämättä.

39 §

Menettely tuomioistuimessa

Jos henkilö on 18 §:n 4 momentin 2 kohdan mukaisesti tuntematon ja tuomioistuin on myön-
tänyt luvan televalvontaan, se saa tutkia ja ratkaista luvan myöntämistä uuteen telesoitteeseen
tai telepäätelaitteeseen koskevan asian vaatimuksen tehneen tai hänen määräämänsä rajavartio-
miehen läsnä olematta, jos on kulunut vähemmän kuin kuukausi samaa estettävää rikosta kos-
kevan lupa-asian suullisesta käsittelystä. Asia voidaan käsitellä mainitun rajavartiomiehen läsnä
olematta myös, jos tiedonhankintakeinon käyttö on jo lopetettu.

44 §

Kuuntelu- ja katselukiellot

Teknistä kuuntelua, teknistä katselua ja teknistä lait tarkkailua koskeviin kieltoihin sovelle-
taan pakkokeinolain 10 luvun 52 §:ää.

50 §

Televalvonnan, teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun keskeyttäminen

Jos käy ilmi, että televalvonta kohdistuu muuhun kuin luvan kohteena olevalta henkilöltä lähtöisin olevaan tai hänelle tarkoitettuun viestiin taikka että teknisen kuuntelun kohteena oleva henkilö ei oleskele kuunneltavassa tilassa tai muussa paikassa, tiedonhankintakeinon käyttö on tältä osin keskeytettävä niin pian kuin mahdollista sekä tällaiset televalvonnalla saadut tiedot ja kuuntelulla saadut tallenteet sekä tällaisilla tiedonhankintakeinoilla saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä.

Velvollisuus keskeyttämiseen sekä tallenteiden ja muistiinpanojen hävittämiseen koskee myös teknistä laitetarkkailua, jos käy ilmi, että tarkkailu kohdistuu sellaiseen luottamukselliseen viestiin, jota koskevasta televalvonnasta ja muusta teknisestä tarkkailusta kuin laitetarkkailusta säädetään tässä luvussa, taikka että toimenpiteen kohteena oleva henkilö ei käytä tarkkailun kohteena olevaa laitetta.

52 §

Salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä ilmoittaminen

Televalvonnasta, suunnitelmallisesta tarkkailusta, peitelystä tiedonhankinnasta, teknisestä tarkkailusta ja valvotusta läpilaskusta on viipymättä ilmoitettava tiedonhankinnan kohteelle kirjallisesti sen jälkeen, kun tiedonhankinnan tarkoitus on saavutettu. Salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä on kuitenkin ilmoitettava tiedonhankinnan kohteelle viimeistään vuoden kuluttua sen käytön lopettamisesta. Henkilöön kohdistettua televalvontaa koskevassa ilmoituksessa on yksilöitävä toimenpiteen kohteena olleet teleosoitteet ja telepäätelaitteet.

55 §

Viestinnän välittäjän avustamisvelvollisuus ja pääsy eräisiin tiloihin

Viestinnän välittäjän on ilman aiheutonta viivytystä tehtävä televerkkoon televalvonnan edellyttämät kytkennät. Sama koskee myös niitä tilanteita, joissa Rajavartiolaitos toteuttaa televalvonnan teknisellä laitteella. Viestinnän välittäjän on lisäksi annettava pidättämiseen oikeutetun virkamiehen käyttöön hallussaan olevat teknisen seurannan toimeenpanoa varten tarpeelliset tiedot.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa voimassa oleviin salaisiin tiedonhankintakeinoihin sovelletaan tämän lain säännöksiä.

2.

Laki

poliisilain 5 luvun 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan poliisilain (872/2011) 5 luvun 10 §:n 7 momentti, sellaisena kuin se on laissa
492/2023, seuraavasti:

5 luku

Salaiset tiedonhankintakeinot

10 §

Televalvonnasta päättäminen

Pidättämiseen oikeutettu poliisimies tai suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies päättää toimenpiteen kohteena olevista teleosoitteista tai telepäätelaitteista lukuun ottamatta tilanteita, joissa 6 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö on tuntematon. Päätöksessä on mainittava perustelut toimenpiteen kohteena olevien teleosoitteiden tai telepäätelaitteiden valitsemiselle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 31.8.2023

Pääministeri

Petteri Orpo

Sisäministeri Mari Rantanen

1.

Laki

rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain (108/2018) 16 §:n 1 momentti, 18 §:n 3 ja 4 momentti, 25 §:n 3 momentti, 39 §:n 3 momentti, 44 ja 50 §, 52 §:n 1 momentti ja 55 § sekä

lisätään 18 §:ään uusi 5 momentti ja 23 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

16 §

16 §

Televalvonta ja sen edellytykset

Televalvonta ja sen edellytykset

Televalvonnalla tarkoitetaan tässä laissa tunnistamistietojen hankkimista viestistä, joka on lähetetty tietoyhteiskuntakaareissa (917/2014) tarkoitettuun yleiseen viestintäverkkoon tai siihen liitettyyn viestintäverkkoon kytketystä teleosoitteesta tai telepäätelaitteesta taikka vastaanotettu tällaiseen osoitteeseen tai laitteeseen, sekä teleosoitteen tai telepäätelaitteen sijaintitiedon hankkimista taikka osoitteen tai laitteen käytön tilapäistä estämistä. *Tunnistamistiedolla* tarkoitetaan tietoyhteiskuntakaaren 3 §:n 40 kohdassa tarkoitettua oikeus- tai luonnolliseen henkilöön yhdistettävissä olevaa tietoa, jota käsitellään viestien välittämiseksi.

Televalvonnalla tarkoitetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 3 §:n 36 kohdassa tarkoitettun viestinnän välittäjän hallussa olevien välitystietojen hankkimista viestistä, joka on lähetetty mainitun pykälän 43 kohdassa tarkoitettuun yleiseen viestintäverkkoon tai siihen liitettyyn viestintäverkkoon kytketystä teleosoitteesta tai telepäätelaitteesta taikka vastaanotettu tällaiseen osoitteeseen tai laitteeseen, sekä teleosoitteen tai telepäätelaitteen sijaintitiedon hankkimista sekä osoitteen tai laitteen käytön tilapäistä estämistä. **Välitystiedolla** tarkoitetaan tässä laissa sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 7 kohdassa tarkoitettuun käyttäjään tai mainitun pykälän 30 kohdassa tarkoitettuun tilaajaan yhdistettävissä olevaa viestiä koskevaa tietoa, jota viestintäverkoissa käsitellään viestien siirtämiseksi, jakelemiseksi tai tarjolla pitämiseksi.

Rajavartiolaitokselle voidaan sen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen estämiseksi antaa lupa kohdistaa televalvontaa henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleosoitteeseen tai telepääte-

Rajavartiolaitokselle voidaan sen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen estämiseksi antaa lupa kohdistaa televalvontaa henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleosoitteeseen tai telepääte-

Voimassa oleva laki

laitteeseen, jos henkilön lausumien tai käytäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

- 1) törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen;
- 2) törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen ja siihen liittyvään ihmiskaupparikokseen; tai
- 3) törkeään metsästysrikokseen.

18 §

Televalvonnasta päättäminen

Tuomioistuin päättää 16 §:n 2 momentissa sekä 17 §:ssä tarkoitetusta televalvonnasta pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta.

Jos 1 momentissa tarkoitettu televalvontaa koskeva asia ei siedä viivytystä, pidättämiseen oikeutettu virkamies saa päättää televalvonnasta siihen asti, kunnes tuomioistuin on ratkaissut luvan myöntämistä koskevan vaatimuksen. Asia on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua televalvonnan käytön aloittamisesta.

Lupa voidaan antaa enintään kuukaudeksi kerrallaan, ja se voi koskea myös luvan antamista edeltänyttä määrättyä aikaa, joka voi olla kuukautta pidempi.

Televalvontaa koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu tekoaika;
- 2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen;
- 3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja televalvonnan edellytykset perustuvat;
- 4) suostumus, jos se on televalvonnan käytön edellytys;

Ehdotus

laitteeseen, jos henkilön lausumien tai käytäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

- 1) törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen;
- 2) törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen ja siihen liittyvään ihmiskaupparikokseen; tai
- 3) törkeään metsästysrikokseen.

18 §

Televalvonnasta päättäminen

Tuomioistuin päättää 16 §:n 2 momentissa sekä 17 §:ssä tarkoitetusta televalvonnasta pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta.

Jos 1 momentissa tarkoitettu televalvontaa koskeva asia ei siedä viivytystä, pidättämiseen oikeutettu virkamies saa päättää televalvonnasta siihen asti, kunnes tuomioistuin on ratkaissut luvan myöntämistä koskevan vaatimuksen. Asia on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua televalvonnan käytön aloittamisesta.

Lupa voidaan antaa *ja päätös tehdä luvan antopäivästä tai päätöksen tekopäivästä alkaen* enintään kuukaudeksi kerrallaan, ja *lupa tai päätös* voi koskea myös luvan antamista *tai päätöksen tekemistä* edeltänyttä määrättyä aikaa, joka voi olla kuukautta pidempi.

Televalvontaa koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu tekoaika;
- 2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen *tai henkilön ollessa tuntematon toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepääteläite*;
- 3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja televalvonnan edellytykset perustuvat;
- 4) suostumus, jos se on televalvonnan käytön edellytys;

Voimassa oleva laki

5) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;

6) *toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepäätelaitte;*

7) televalvonnan suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu virkamies;

8) mahdolliset televalvonnan rajoitukset ja ehdot.

Ehdotus

5) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;

6) televalvonnan suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu virkamies;

7) mahdolliset televalvonnan rajoitukset ja ehdot.

Pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää toimenpiteen kohteena olevista teleosoitteista tai telepäätelaitteista lukuun ottamatta tilanteita, joissa 4 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö on tuntematon. Päätöksessä on mainittava perustelut toimenpiteen kohteena olevien teleosoitteiden tai telepäätelaitteiden valitsemiselle.

23 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

Peitellyllä tiedonhankinnalla tarkoitetaan tiettyyn henkilöön kohdistuvaa lyhytkestoisessa vuorovaikutuksessa tapahtuvaa tiedonhankintaa, jossa rajavartiomiehen tehtävän salaamiseksi käytetään väärää, harhauttavaa tai peiteltyjä tietoja.

Rajavartiolaitos saa käyttää peiteltyä tiedonhankintaa Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen estämiseksi, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

1) törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen; tai

2) törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen ja siihen liittyvään ihmiskaupparikokseen.

Peitelty tiedonhankinta ei ole sallittua asunnossa edes asunnonhaltijan myötävaikutuksella.

23 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

Peitellyllä tiedonhankinnalla tarkoitetaan tiettyyn henkilöön kohdistuvaa lyhytkestoisessa vuorovaikutuksessa tapahtuvaa tiedonhankintaa, jossa rajavartiomiehen tehtävän salaamiseksi käytetään väärää, harhauttavaa tai peiteltyjä tietoja.

Rajavartiolaitos saa käyttää peiteltyä tiedonhankintaa Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen estämiseksi, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

1) törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen; tai

2) törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen ja siihen liittyvään ihmiskaupparikokseen.

Peitelty tiedonhankinta ei ole sallittua asunnossa edes asunnonhaltijan myötävaikutuksella.

Rajavartiolaitos saa kohdistaa henkilöön peiteltyä tiedonhankintaa tietoverkossa tutkittavakseen kuuluvan rikoksen estämiseksi, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hä-

nen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

25 §

25 §

*Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset**Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset*

Teknisellä kuuntelulla tarkoitetaan rikoslain 24 luvun 5 §:n estämättä tietyn henkilön sellaisen keskustelun tai viestin, joka ei ole ulkopuolisten tietoon tarkoitettu ja johon keskusteluun kuuntelija ei osallistu, kuuntelua, tallentamista ja muuta käsittelyä teknisellä laitteella, menetelmällä tai ohjelmistolla keskustelun tai viestin sisällön tai sen osapuolten taikka 4 momentissa tarkoitettun henkilön toiminnan selvittämiseksi.

Teknistä kuuntelua ei saa kohdistaa vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan.

Rajavartiolaitoksella on oikeus sen tutkittavaksi kuuluvan rikoksen estämiseksi vakituiseen asumiseen käytettävän tilan ulkopuolella olevan henkilön tekniseen kuunteluun. Rajavartiolaitokselle voidaan antaa lupa myös viranomaisen tiloissa olevan rikoksen johdosta vapautensa menettäneen henkilön tekniseen kuunteluun. Kuuntelu voidaan toteuttaa kohdistamalla se tilaan tai muuhun paikkaan, jossa tiedonhankinnan kohteena olevan henkilön voidaan olettaa todennäköisesti oleskelevan tai käyvän.

Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvan rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta.

Rajavartiolaitoksella on aina 2 momentin estämättä oikeus lyhytaikaiseen tekniseen kuunteluun, jos se on välttämätöntä Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan toimenpiteen tur-

Teknisellä kuuntelulla tarkoitetaan rikoslain 24 luvun 5 §:n estämättä tietyn henkilön sellaisen keskustelun tai viestin, joka ei ole ulkopuolisten tietoon tarkoitettu ja johon keskusteluun kuuntelija ei osallistu, kuuntelua, tallentamista ja muuta käsittelyä teknisellä laitteella, menetelmällä tai ohjelmistolla keskustelun tai viestin sisällön tai sen osapuolten taikka 4 momentissa tarkoitettun henkilön toiminnan selvittämiseksi.

Teknistä kuuntelua ei saa kohdistaa vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan.

Rajavartiolaitoksella on oikeus *tutkittavakseen* kuuluvan rikoksen estämiseksi vakituiseen asumiseen käytettävän tilan ulkopuolella olevan henkilön tekniseen kuunteluun. Rajavartiolaitokselle voidaan antaa lupa myös viranomaisen tiloissa olevan rikoksen johdosta vapautensa menettäneen henkilön tekniseen kuunteluun. Kuuntelu voidaan toteuttaa kohdistamalla se tilaan tai muuhun paikkaan, jossa tiedonhankinnan kohteena olevan henkilön voidaan olettaa todennäköisesti oleskelevan tai käyvän. *Rajavartiolaitos saa kohdistaa pelkästään tekniseen laitteeseen kohdistuvaa teknistä kuuntelua laitteen sijaintipaikasta riippumatta 2 momentissa säädetyn estämättä.*

Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvan rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta.

Rajavartiolaitoksella on aina 2 momentin estämättä oikeus lyhytaikaiseen tekniseen kuunteluun, jos se on välttämätöntä Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan toimenpiteen tur-

valliseksi suorittamiseksi ja toimenpiteen suorittajan, kiinni otettavan tai suojattavan henkilön henkeä tai terveyttä uhkaavan välittömän vaaran torjumiseksi.

valliseksi suorittamiseksi ja toimenpiteen suorittajan, kiinni otettavan tai suojattavan henkilön henkeä tai terveyttä uhkaavan välittömän vaaran torjumiseksi.

39 §

39 §

*Menettely tuomioistuimessa**Menettely tuomioistuimessa*

Salaista tiedonhankintaa koskevan lupa-asian käsittelemisessä ja ratkaisemisessa tuomioistuimessa noudatetaan, mitä pakkokeinolain 3 luvun 1, 3, 8 ja 10 §:ssä säädetään vangitsemisasian käsittelystä.

Salaista tiedonhankintaa koskevan lupa-asian käsittelemisessä ja ratkaisemisessa tuomioistuimessa noudatetaan, mitä pakkokeinolain 3 luvun 1, 3, 8 ja 10 §:ssä säädetään vangitsemisasian käsittelystä.

Salaisen tiedonhankintakeinon käyttöä koskeva vaatimus on otettava viipymättä tuomioistuimessa käsiteltäväksi vaatimuksen tehneen tai hänen määräämänsä asiaan perehtyneen rajavartiomiehen läsnä ollessa. Asia on ratkaistava kiireellisesti. Käsittely voidaan pitää myös käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa, jossa käsittelyyn osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään.

Salaisen tiedonhankintakeinon käyttöä koskeva vaatimus on otettava viipymättä tuomioistuimessa käsiteltäväksi vaatimuksen tehneen tai hänen määräämänsä asiaan perehtyneen rajavartiomiehen läsnä ollessa. Asia on ratkaistava kiireellisesti. Käsittely voidaan pitää myös käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa, jossa käsittelyyn osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään.

Jos tuomioistuin on myöntänyt luvan televalvontaan, se saa tutkia ja ratkaista luvan myöntämistä uuteen teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen koskevan asian vaatimuksen tehneen tai hänen määräämänsä rajavartiomiehen läsnä olematta, jos on kulunut vähemmän kuin kuukausi samaa estettävää rikosta koskevan lupa-asian suullisesta käsittelystä. Asia voidaan käsitellä mainitun rajavartiomiehen läsnä olematta myös, jos tiedonhankintakeinon käyttö on jo lopetettu.

Jos henkilö on 18 §:n 4 momentin 2 kohdan mukaisesti tuntematon ja tuomioistuin on myöntänyt luvan televalvontaan, se saa tutkia ja ratkaista luvan myöntämistä uuteen teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen koskevan asian vaatimuksen tehneen tai hänen määräämänsä rajavartiomiehen läsnä olematta, jos on kulunut vähemmän kuin kuukausi samaa estettävää rikosta koskevan lupa-asian suullisesta käsittelystä. Asia voidaan käsitellä mainitun rajavartiomiehen läsnä olematta myös, jos tiedonhankintakeinon käyttö on jo lopetettu.

Asia voidaan ratkaista kuulematta henkilöä, jonka perustellusti voidaan olettaa syyllistyvän tai syyllistyneen Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvaan rikokseen, taikka teleosoitteen tai telepäätelaitteen taikka kuunneltavan tai katseltavan tilan haltijaa. Käsiteltäessä 17 §:ssä tarkoitettua asiaa teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijalle on kuitenkin varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jollei siihen rikoksen estämiseen liittyvästä syystä ole estettä. Käsiteltäessä vapautensa menettäneen

Asia voidaan ratkaista kuulematta henkilöä, jonka perustellusti voidaan olettaa syyllistyvän tai syyllistyneen Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvaan rikokseen, taikka teleosoitteen tai telepäätelaitteen taikka kuunneltavan tai katseltavan tilan haltijaa. Käsiteltäessä 17 §:ssä tarkoitettua asiaa teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijalle on kuitenkin varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jollei siihen rikoksen estämiseen liittyvästä syystä ole estettä. Käsiteltäessä vapautensa menettäneen

Voimassa oleva laki

teknistä kuuntelua tai katselua koskevaa asiaa henkilöä säilyttävän laitoksen edustajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jollei se ole hänen aikaisempi kuulemisensa huomioon ottaen tarpeetonta.

Lupa-asiassa annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Päätöksestä saa ilman määräaikaa kannella. Kantelu on käsiteltävä kiireellisenä.

44 §

Kuuntelu- ja katselukiellot

Teknistä kuuntelua ja teknistä katselua koskeviin kieltoihin sovelletaan pakkokeinolain 10 luvun 52 §:ää.

50 §

Teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun keskeyttäminen

Jos käy ilmi, että teknisen kuuntelun kohteena oleva henkilö ei oleskele kuunneltavassa tilassa tai muussa paikassa, tiedonhankintakeinon käyttö on keskeytettävä niin pian kuin mahdollista sekä kuuntelulla saadut tallenteet ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä. Velvollisuus keskeyttämiseen sekä tallenteiden ja muistiinpanojen hävittämiseen koskee myös teknistä laitetarkkailua, jos käy ilmi, että tarkkailu kohdistuu viestin sisältöön tai tunnistamistietoihin taikka että 31 §:n 3 momentissa tarkoitettu henkilö ei käytä tarkkailun kohteena olevaa laitetta.

Ehdotus

teknistä kuuntelua tai katselua koskevaa asiaa henkilöä säilyttävän laitoksen edustajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jollei se ole hänen aikaisempi kuulemisensa huomioon ottaen tarpeetonta.

Lupa-asiassa annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Päätöksestä saa ilman määräaikaa kannella. Kantelu on käsiteltävä kiireellisenä.

44 §

Kuuntelu- ja katselukiellot

Teknistä kuuntelua, teknistä katselua ja teknistä laitetarkkailua koskeviin kieltoihin sovelletaan pakkokeinolain 10 luvun 52 §:ää.

50 §

Televalvonnan, teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun keskeyttäminen

Jos käy ilmi, että *televalvonta kohdistuu muuhun kuin luvan kohteena olevalta henkilöltä lähtöisin olevaan tai hänelle tarkoitettuun viestiin taikka että* teknisen kuuntelun kohteena oleva henkilö ei oleskele kuunneltavassa tilassa tai muussa paikassa, tiedonhankintakeinon käyttö on *tältä osin* keskeytettävä niin pian kuin mahdollista sekä *tällaiset televalvonnalla saadut tiedot ja* kuuntelulla saadut tallenteet *sekä tällaisilla tiedonhankintakeinoilla* saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä.

Velvollisuus keskeyttämiseen sekä tallenteiden ja muistiinpanojen hävittämiseen koskee myös teknistä laitetarkkailua, jos käy ilmi, että tarkkailu kohdistuu *sellaiseen luottamukseen viestiin, jota koskevasta televalvonnasta ja muusta teknisestä tarkkailusta kuin laitetarkkailusta säädetään tässä luvussa, taikka että toimenpiteen kohteena oleva henkilö ei käytä tarkkailun kohteena olevaa laitetta.*

52 §

Salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä ilmoittaminen

Televalvonnasta, suunnitelmallisesta tarkkailusta, peitelystä tiedonhankinnasta, teknisestä tarkkailusta ja valvotusta läpilaskusta on viipymättä ilmoitettava tiedonhankinnan kohteelle kirjallisesti sen jälkeen, kun tiedonhankinnan tarkoitus on saavutettu. Salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä on kuitenkin ilmoitettava tiedonhankinnan kohteelle viimeistään vuoden kuluttua sen käytön lopettamisesta.

Tuomioistuin voi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta päättää, että 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta tiedonhankinnan kohteelle saadaan lykätä enintään kaksi vuotta kerrallaan, jos se on perusteltua käynnissä olevan tiedonhankinnan turvaamiseksi, valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi. Ilmoitus saadaan tuomioistuimen päätöksellä jättää kokonaan tekemättä, jos se on välttämätöntä valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi.

Jos tiedonhankinnan kohteen henkilöllisyys ei ole tiedossa 1 tai 2 momentissa tarkoitettun määräajan tai lykkäyksen päättyessä, tiedonhankintakeinon käytöstä on ilmoitettava kirjallisesti ilman aiheetonta viivytystä henkilöllisyyden selvittyä.

Kohteelle ilmoittamisesta on samalla annettava kirjallisesti tieto luvan myöntäneelle tuomioistuimelle.

Suunnitelmallisesta tarkkailusta ja peitelystä tiedonhankinnasta ei ole velvollisuutta ilmoittaa tiedonhankinnan kohteelle, jos asiassa ei ole aloitettu esitutkintaa. Jos esitutkinta aloitetaan, noudatetaan pakkokeinolain 10 luvun 60 §:ää.

Kun harkitaan ilmoituksen lykkäämistä tai tekemättä jättämistä 2 ja 5 momentissa tar-

52 §

Salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä ilmoittaminen

Televalvonnasta, suunnitelmallisesta tarkkailusta, peitelystä tiedonhankinnasta, teknisestä tarkkailusta ja valvotusta läpilaskusta on viipymättä ilmoitettava tiedonhankinnan kohteelle kirjallisesti sen jälkeen, kun tiedonhankinnan tarkoitus on saavutettu. Salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä on kuitenkin ilmoitettava tiedonhankinnan kohteelle viimeistään vuoden kuluttua sen käytön lopettamisesta. *Henkilöön kohdistettua televalvontaa koskevassa ilmoituksessa on yksilöitävä toimenpiteen kohteena olleet telesoitteet ja telepäätelaitteet.*

Tuomioistuin voi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta päättää, että 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta tiedonhankinnan kohteelle saadaan lykätä enintään kaksi vuotta kerrallaan, jos se on perusteltua käynnissä olevan tiedonhankinnan turvaamiseksi, valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi. Ilmoitus saadaan tuomioistuimen päätöksellä jättää kokonaan tekemättä, jos se on välttämätöntä valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi.

Jos tiedonhankinnan kohteen henkilöllisyys ei ole tiedossa 1 tai 2 momentissa tarkoitettun määräajan tai lykkäyksen päättyessä, tiedonhankintakeinon käytöstä on ilmoitettava kirjallisesti ilman aiheetonta viivytystä henkilöllisyyden selvittyä.

Kohteelle ilmoittamisesta on samalla annettava kirjallisesti tieto luvan myöntäneelle tuomioistuimelle.

Suunnitelmallisesta tarkkailusta ja peitelystä tiedonhankinnasta ei ole velvollisuutta ilmoittaa tiedonhankinnan kohteelle, jos asiassa ei ole aloitettu esitutkintaa. Jos esitutkinta aloitetaan, noudatetaan pakkokeinolain 10 luvun 60 §:ää.

Voimassa oleva laki

koitetuissa tapauksissa, arvioinnissa on myös otettava huomioon asianosaisen oikeus asianmukaisesti valvoa oikeuttaan.

Ilmoitusta koskevan asian käsittelyssä tuomioistuimessa noudatetaan 39 §:ää.

55 §

Teleyrityksen avustamisvelvollisuus ja pääsy eräisiin tiloihin

Teleyrityksen on ilman aiheetonta viivytystä tehtävä televerkkoon televalvonnan edellyttämät kytkennät. Sama koskee myös niitä tilanteita, joissa Rajavartiolaitos toteuttaa televalvonnan teknisellä laitteella. Teleyrityksen on lisäksi annettava pidättämiseen oikeutetun virkamiehen käyttöön hallussaan olevat teknisen seurannan toimeenpanoa varten tarpeelliset tiedot.

Ehdotus

Kun harkitaan ilmoituksen lykkäämistä tai tekemättä jättämistä 2 ja 5 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, arvioinnissa on myös otettava huomioon asianosaisen oikeus asianmukaisesti valvoa oikeuttaan.

Ilmoitusta koskevan asian käsittelyssä tuomioistuimessa noudatetaan 39 §:ää.

55 §

Viestinnän välittäjän avustamisvelvollisuus ja pääsy eräisiin tiloihin

Viestinnän välittäjän on ilman aiheetonta viivytystä tehtävä televerkkoon televalvonnan edellyttämät kytkennät. Sama koskee myös niitä tilanteita, joissa Rajavartiolaitos toteuttaa televalvonnan teknisellä laitteella. *Viestinnän välittäjän* on lisäksi annettava pidättämiseen oikeutetun virkamiehen käyttöön hallussaan olevat teknisen seurannan toimeenpanoa varten tarpeelliset tiedot.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Tämän lain voimaan tullessa voimassa oleviin salaisiin tiedonhankintakeinoihin sovelletaan tämän lain säännöksiä.*

2.

Laki

poliisilain 5 luvun 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan poliisilain (872/2011) 5 luvun 10 §:n 7 momentti sellaisena kuin se on laissa 492/2023, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 luku

5 luku

Salaiset tiedonhankintakeinot

Salaiset tiedonhankintakeinot

10 §

10 §

Televalvonnasta päättäminen

Televalvonnasta päättäminen

Tuomioistuin päättää 8 §:n 2 ja 5 momentissa sekä 9 §:n 1 ja 4–6 kohdassa tarkoitetusta televalvonnasta sekä televalvonnasta 3 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa pidättämiseen oikeutetun poliisimiehen tai suojelupoliisin päällystöön kuuluvan poliisimiehen vaatimuksesta.

Jos 1 momentissa tarkoitettua muuta kuin 3 §:n nojalla suoritettavaa televalvontaa koskeva asia ei siedä viivytystä, pidättämiseen oikeutettu poliisimies tai suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies saa päättää televalvonnasta siihen asti, kunnes tuomioistuin on ratkaissut luvan myöntämistä koskevan vaatimuksen. Asia on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua keinon käytön aloittamisesta.

Keskusrikospoliisin tai suojelupoliisin taikka poliisilaitoksen päällikkö päättää 8 §:n 4 momentissa tarkoitetusta televalvonnasta. Jos asia ei siedä viivytystä, pidättämiseen oikeutettu poliisimies tai suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies saa päättää televalvonnasta siihen asti, kunnes keskusrikospoliisin tai suojelupoliisin päällikkö taikka poliisilaitoksen päällikkö on ratkaissut televalvontaa koskevan asian. Asia on saatettava mainitun poliisimiehen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua keinon käytön aloittamisesta.

Pidättämiseen oikeutettu poliisimies tai suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies päättää 8 §:n 3 momentissa ja 9 §:n 2 ja 3 kohdassa tarkoitetusta televalvonnasta.

Tuomioistuin päättää 8 §:n 2 ja 5 momentissa sekä 9 §:n 1 ja 4–6 kohdassa tarkoitetusta televalvonnasta sekä televalvonnasta 3 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa pidättämiseen oikeutetun poliisimiehen tai suojelupoliisin päällystöön kuuluvan poliisimiehen vaatimuksesta.

Jos 1 momentissa tarkoitettua muuta kuin 3 §:n nojalla suoritettavaa televalvontaa koskeva asia ei siedä viivytystä, pidättämiseen oikeutettu poliisimies tai suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies saa päättää televalvonnasta siihen asti, kunnes tuomioistuin on ratkaissut luvan myöntämistä koskevan vaatimuksen. Asia on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua keinon käytön aloittamisesta.

Keskusrikospoliisin tai suojelupoliisin taikka poliisilaitoksen päällikkö päättää 8 §:n 4 momentissa tarkoitetusta televalvonnasta. Jos asia ei siedä viivytystä, pidättämiseen oikeutettu poliisimies tai suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies saa päättää televalvonnasta siihen asti, kunnes keskusrikospoliisin tai suojelupoliisin päällikkö taikka poliisilaitoksen päällikkö on ratkaissut televalvontaa koskevan asian. Asia on saatettava mainitun poliisimiehen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua keinon käytön aloittamisesta.

Pidättämiseen oikeutettu poliisimies tai suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies päättää 8 §:n 3 momentissa ja 9 §:n 2 ja 3 kohdassa tarkoitetusta televalvonnasta.

Lupa voidaan antaa ja päätös tehdä luvan antopäivästä tai päätöksen tekopäivästä alkaen enintään kuukaudeksi kerrallaan ja lupa tai päätös voi koskea myös luvan antamista tai päätöksen tekemistä edeltänyttä määrättyä aikaa, joka voi olla kuukautta pidempi.

Televalvontaa koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu tekoaika taikka toimenpiteen perusteena oleva vaara;

2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen tai henkilön ollessa tuntematon toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepäätelaitte;

3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja televalvonnan edellytykset perustuvat;

4) suostumus, jos se on televalvonnan käytön edellytys;

5) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;

6) televalvonnan suorittamista johtava ja valvova 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu poliisimies;

7) mahdolliset televalvonnan rajoitukset ja ehdot.

Pidättämiseen oikeutettu poliisimies tai suojelupoliisin päällystään kuuluva poliisimies päättää toimenpiteen kohteena olevista teleosoitteista tai telepäätelaitteista lukuun ottamatta tilanteita, joissa *epäilty* on tuntematon. Päätöksessä on mainittava perustelut toimenpiteen kohteena olevien teleosoitteiden tai telepäätelaitteiden valitsemiselle.

Lupa voidaan antaa ja päätös tehdä luvan antopäivästä tai päätöksen tekopäivästä alkaen enintään kuukaudeksi kerrallaan ja lupa tai päätös voi koskea myös luvan antamista tai päätöksen tekemistä edeltänyttä määrättyä aikaa, joka voi olla kuukautta pidempi.

Televalvontaa koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu tekoaika taikka toimenpiteen perusteena oleva vaara;

2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen tai henkilön ollessa tuntematon toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepäätelaitte;

3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja televalvonnan edellytykset perustuvat;

4) suostumus, jos se on televalvonnan käytön edellytys;

5) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;

6) televalvonnan suorittamista johtava ja valvova 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu poliisimies;

7) mahdolliset televalvonnan rajoitukset ja ehdot.

Pidättämiseen oikeutettu poliisimies tai suojelupoliisin päällystään kuuluva poliisimies päättää toimenpiteen kohteena olevista teleosoitteista tai telepäätelaitteista lukuun ottamatta tilanteita, joissa *6 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö* on tuntematon. Päätöksessä on mainittava perustelut toimenpiteen kohteena olevien teleosoitteiden tai telepäätelaitteiden valitsemiselle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
